

РЕШЕНИЕ

№ 27558

гр. София, 08.07.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 69 състав, в
публично заседание на 17.06.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Милена Славейкова

при участието на секретаря Грета Грозданова, като разгледа дело номер **3515** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145-178 АПК.

Образувано е по жалба на Я. Б., ЛНЧ [ЕГН], [дата на раждане] в [населено място], Б., гражданин на Б., действащ чрез своята майка и законен представител О. Б., ЛНЧ [ЕГН], [дата на раждане], гражданка на Б., притежаваща разрешение за пребиваване валидно до 29.11.2026 г., двамата със съдебен адрес [населено място], [улица], вх. Б, ет.2, офис 226, чрез адв. Д. Р. от САК, срещу Решение № 442 от 27.02.2026 г. на председателя на Държавна агенция за бежанците (ДАБ) при МС, с което е отхвърлена молбата му за предоставяне на международна закрила.

В жалбата са изложени доводи за незаконосъобразност на оспореното решение като постановено при съществени процесуални нарушения, неправилно приложение на закона и несъответствие с неговата цел. Визира се нарушение на чл.35 и чл.36 от АПК и чл.75, ал.2 от ЗУБ поради неизясняване на фактическите обстоятелства по случая на семейството и нарушение на висшия интерес на детето. В жалбата се твърди, че детето е напуснало Б. заедно със семейството си поради основателни опасения от преследване поради политическите възгледи и активната опозиционна дейност на родителите срещу управляващите власти в Б.. Поддържа се, че анализът на ситуацията в страната на произход е общ, формален и без конкретика по отношение случая на семейството. Жалбоподателят счита, че в решението не е съобразен „най-висшият интерес на детето“, който е обсъден формално и бланкетно. Претендира се отмяна на решението.

Ответникът – председателят на ДАБ при МС, чрез процесуален представител юрк. К., оспорва жалбата.

Административен съд София-град след като прецени събраните по делото доказателства, ведно с доводите, възраженията и изразените становища на страните, прие за установено следното:

Не е спорно по делото, че О. Б., [дата на раждане] , гражданка на Б., ЛНЧ [ЕГН], с разрешение за пребиваване валидно до 29.11.2026 г., е подала молба вх. № ПМЗ-ОК-427 от 03.02.2025 г. на РПЦ - С., в качеството ѝ на майка и законен представител на Я. Б., [дата на раждане] в [населено място], Б., гражданин на Б., ЛНЧ [ЕГН], за предоставяне на международна закрила. В молбата е посочено, че националният паспорт на името на детето не е валиден, но подмяната му в Република Б. не е възможна нито за детето, нито за родителите му поради политическото преследване срещу цялото семейство. Към молбата са приложени следните документи: удостоверение за раждане на Я. Б. Б., удостоверение за сключен брак, фотокопие на регистрационна карта на Б. Б. Н., разпечатка от интернет с превод към нея, фотокопие на стадия от 13.01.2025 г.

Със становище вх. № ПМЗ-ОК-411 от 05.02.2025 г. на гл.юрк. на РПЦ С. е предложено по молбата на малолетното дете да се открие самостоятелно административно производство за международна закрила по общия ред, като се прибавят всички документи, представени до сега от родителите му, вкл. по повод подадена от бащата Б. Н. Б. молба за международна закрила. Попълнени са регистрационен лист и Евродак дактилоскопна карта. Личните данни на кандидата са установени с национален паспорт.

В преписката се приложени протоколи за проведени интервюта с бащата Б. Б.. В интервю с рег. № УП 23065 от 21.03.2024 г., бащата на малолетното дете Б. Б. Н. заявил, че в края на 2021 г., опасявайки се за живота и свободата си, той и съпругата му са взели решение да напуснат страната си по произход. Заявява, че работодателят на съпругата му ѝ е предложил работа, поради което той и семейството му са заминали легално със самолет за Г. на 17.02.2022 г. След приключване на работата ѝ в Г., нейният работодател ѝ е предложил да се премести в Република България. Чуждият гражданин посочил, че след пристигането му на българска територия е подал молба за международна закрила, защото националният му паспорт е изтекъл, като от 04.09.2023 г. съществува забрана за удължаване на националните паспорти. Твърди, че не е посетил Посолството на Б. в Г., защото се е опасявал да не му изземат паспорта. Чужденецът посочил, че е напуснал Г. със самолет на 26.11.2023 г., легално с положена туристическа виза за Република България. Посочил, че не е посещавал Посолството на Б. в Република България, тъй като се е опасявал да не му вземат паспорта и да не го върнат в държавата му на произход. Посочил, че не е бил член на политическа партия, но е бил в състава на гражданска инициативна група за издигане на кандидатурата за президент на Б. на В. Б.. Твърди, че е събирал подписи във връзка с тази кандидатура. Казва, че не е имал лични проблеми с властите на Б. по време на пребиваването си в държавата си по произход. Твърди, че на 28.02.2024 г. в апартамента на съпругата му, който е обитаван от наематели, е бил направен обиск във връзка с политическата му активност през 2020 г. и политическата му активност извън граница. Относно конкретния повод за напускане на държавата по произход посочил, че се опасява за живота и здравето си, защото активисти като него биват задържани, пребивани и мъчени. Посочва негов познат на име Л. Х., активист в неговата инициативна група след изборната кампания в Б. през 2020 г., който е бил задържан през 2020 г. и осъден на година и половина лишаване от свобода. Окончателно му решение да напусне страната по произход било именно случилото се с Л. Х. през 2020 г. По молба на свой приятел Е. Г., също участник в инициативната група, които вече е бил напуснал Б., е изпратил две книги на Л. Х. в учреждението, където е бил задържан, като се е наложило и да си представи паспорта при изпращането. Споделил, че в Б. съществува кампания на издирване на активисти и се опасява, че рано или късно ще стигнат и до него. Допълва, че съпругата му е била задържана на 19.09.2020 г. за участие в мирен протест и ѝ е било наложена глоба. Казва, че след това задържане през 2020 г., съпругата му не е била задържана и репресии срещу нея не е имало. Обяснява, че е била

създадена инициатива за събиране на средства за плащане на глоби, като всяка транзакция от банка към Ф. е видима за полицията. Казва, че тези, които са помагали при плащането на глоби също са били подложени на преследване. Споменава също, че е практика за намиране на участници в протестите чрез камери за видео-наблюдение, както и, че има хора, които са осъдени по този начин. Когато е бил в Г., активно е участвал в акции за привличане на вниманието към Б.. Обяснява, че в Г. е работил в украинска фирма за производство на моторно масло. Смята, че в Б. е възможно да бъде обвинен, че е помагал на У. заради работата си като химик в тази компания. Тъй като Г. не е достатъчно надеждна страна, не е подал молба за убежище там. Описва, че неговият приятел Е. Г. не е бил допуснат до територията на Г., след като е посетил Турция, и че понастоящем се намира в Полша и е в процедура по получаване на международна закрила. От 2020 г. до напускането на държавата си по произход не е имал политически проблеми, но че негови познати са имали такива. З., че към него и семейството му не е била отправена лична заплаха. Обяснил, че не му е оказвано насилие, въпреки че към съпругата му е имало вербално такова. Казва, че ако се завърне в страната си по произход, може да бъде задържан на границата на Б., и всички факти за него да станат известни.

Проведено е интервю с рег. № УП 23065/03.10.2024 г., на което бащата Б. Б. Н. заявил, че на 28.02.2024 г. е имало формален обиск в апартамента на съпругата му, при който наемателите на апартамента са казали на органите на реда, че намиращите се вещи в апартамента са тяхна собственост, за което е съставен и документ. Казва, че според него причината за обиска е била неговата и на съпругата му политическа активност през 2020 г. Посочва, че документ във връзка с обиска не е бил предоставен на квартирантите. Твърди, че в началото на месец март 2024 г. майката на съпругата му е била посетена от лица, които са питали за местонахождението им, както и че са взели телефонният му номер. Казва, че майка му не е задавала въпрос кои са тези лица, тъй като времена са несигурни и хората забравят да попитат. Твърди също, че на 24.04.2024 г. племенницата му е била спряна на път за училище от лица, които са я питали за контакт на родителите му. След това са посетили баща му на работното му място и са го разпитвали за него и за съпругата му. Казва, че тъй като баща му е подписал декларация за неразгласяване на информацията, поради която причина не му е казал колко човека са го посетили. След това баща му е бил закаран на лекар заради повишено кръвно налягане. На въпрос дали може да представи документ от прегледа от болничното заведение, чужденецът заявил, че баща му работи като поддръжка на сграда, собственост на Министерството на здравеопазването и доктор го е посетил на място. Твърди, че и майката на съпругата му е била посетена от квартален полицай, който ѝ показал снимка, на която се вижда съпругата му на протест срещу фалшифицираните избори. Разпитал е за местонахождението ѝ, и е намекнал за дело срещу съпругата му. Казва, че снимката е заснета на 23.08.2020 г., а изборите са били на 09.08.2020 г. Чужденецът заявил, че от 09.08.2020 г. до напускането им на Б. на 17.02.2022 г. не е бил търсен от органите на реда, а съпругата му, след плащане на глобата си не е била търсена и не е имала политически проблеми. Уточнява, че глобата е била платена с помощта на белоруската демократична инициатива. По време на проведеното с него интервю чуждият гражданин разказал, че Л. Х. го е помолил да изпрати книги на Е. Г.. Никой не го е търсил във връзка с изпращането на книгите. Гражданинът на Б. заявява, че не е подал молба за закрила в Г., защото в тази страна спазването на човешките права не е приоритет. Съпругата му е получила предложение от грузинския си работодател да работи онлайн от [населено място], Република България. Причината да напуснат Г. е планирано преместване в Република България. Казва, че Г. е непредсказуема за гражданите на Б.. Обяснява, че съпругата му е имала право на пребиваване в Г. за срок от една година, защото е работела в страната. Трябвало да напусне пределите на Г. и да се завърне обратно, за да си продължи пребиваването там.

Работодателят на съпругата му ѝ съдействал да получи пребиваване в Република България, но не знае за какъв срок, тъй като това е поверителна информация.

По време на проведеното с него интервю гражданинът на Б. уточнил, че в инициативната група на гражданите относно издигането на кандидатурата за президент на В. Б., е участвал от 20.05.2020 г. до края на месец юни 2020 г. До напускането на страната му по произход не е бил търсен във връзка с това, като до напускането на държавата си не е имал никакви политически проблеми. Не е отправяна заплаха към него и към семейството му. Не му е оказвано насилие, не е бил задържан, но че предполага, че има възбудено съдебно преследване срещу него във връзка с обиските и разпитите на близките му, като мисли, че е свързано с политическата му активност. Твърди, че в периода от 09.08.2020 г. до месец ноември 2020 г. е участвал в протестни действия. Казва, че не може да се върне в Б., защото ще бъде задържан и срещу него ще започна съдебно преследване. Заявява, че би се завърнал в страната си по произход, ако в страната се проведат честни избори, и има амнистия за политическите затворници.

С цел изясняване на всички факти и обстоятелства по подадената от молба за международна закрила, с О. Б. е проведено интервю с рег. № УП 23894 от 07.11.2025 г., като майка и законен представител на малолетното дете. О. Б. заявява, че тя и синът са граждани на Б. и не притежават гражданство на друга държава. Сочи, че тя притежава разрешение за временно пребиваване на територията на българската държава, придобито на основание работата ѝ в Република България. Относно трудовата ѝ заетост споделя, че работи в компания „Епам систем ЕООД“. Относно сина си казва, че е имал разрешение за пребиваване до 31.01.2025 г., но поради изтичане на срока на валидност на националния му паспорт, разрешението не е било подновено. Заявява, че вероятно в Република България има Посолство на Б., но че не е ходила в посолството. Казва, че не е имало начин да продължи националния паспорт на сина си, освен ако се върне в Б., но че тя и семейството ѝ не са се връщали в държавата си по произход, откакто са я напуснали през 2022 г.

Чужденката заявява, че е напуснала легално страната си по произход през месец февруари 2022 г. по посока Г., придружавана от съпруга и сина си. Заявява, че в Г. е останала за срок около една година и половина. Твърди, че там е работила, защото нейният работодател ѝ е дал тази възможност. Обяснява, че това всъщност е същият работодател, като в Г. е била грузинска фирма, а в Република България е българска. Обяснява, че и в Б. е работила за същата компания от 2018 г., както и че същата фирма има седалище в петдесет държави. Чужденката съобщава, че съпругът ѝ не работи за нейния работодател, а е химик по образование, работил е в Б. като инженер-химик, а в Република България не работи по специалността си. Гражданката на Б. казва, че от Г. тя и семейството ѝ са пристигнали легално в Република България през месец ноември 2023 г.

В допълнение споделила, че семейството ѝ не е останало в Г., защото там не са се чувствали в безопасност. Заявява, че вероятно силно им е повлияло това, че приятел на семейството ѝ не е бил допуснат до територията на Г., след като е посетил Турция, въпреки че в Г. са се намирали съпругата и детето му. Казва, че това се е случило през пролетта на 2023 г. и че приятелят ѝ се казва Е. Г.. За него казва, че е бил в затвора в Б. във връзка с протестите. Обяснява, че той и семейството му към датата на интервюто пребивават в Полша. Казва, че приятелят ѝ в Турция е получил хуманитарна полска виза, която гражданите на Б. получавали от Полша на база преследване. Чужденката казва, че и тя притежава същата виза, но че на нея не пише изрично, че е хуманитарна, тъй като вероятно е посочено това обстоятелство с код. Чужденката обяснява, че същата тази виза я е получила на 18.10.2021 г. от [населено място], защото се е готвила да напусне Б., но никога не се е възползвала от нея. Казва, че такава виза получават граждани на Б., които заявят пред полските власти, че са политически преследвани. Казва, че не може да си спомни какви точно документи е представила пред Посолството на Полша, но че е прикрепила

документ, че е осъждана по политически причини. Обяснява, че е била осъдена през месец ноември 2020 г. заради участие в митинг, че е била задържана и ѝ е наложена глоба заради административно нарушение. Не е напуснала страната си по произход по посока Полша, тъй като тази виза са я извадили само, за да имат като възможен вариант за напускане на държавата, като е обсъждала варианти с работодателя си за коя друга държава би могла да замине и да работи там. Казва, че първоначално предложението ѝ от страна на работодателя е било да избира между Г. и У., тя е избрала Г. и след около една седмица е започнала войната между Руската федерация и У.. Чуждата гражданка твърди, че съпругът и синът ѝ са влезли на територията на българската държава с виза тип „С“, като за сина ѝ е стартирана процедура за получаване на виза тип „Д“, както и, че той е получил разрешение за пребиваване заради нея. Относно съпруга си казва, че около един месец след пристигането му в Република България е подал молба за международна закрила, тъй като националният му паспорт е изгичал през месец март 2024 г.

По време на проведеното с нея интервю през месец ноември 2025 г. гражданката на Б. твърди, че тя и синът ѝ не са имали проблеми, основани на етническата си и религиозна принадлежност.

Живели са в в [населено място], в собствен апартамент, който към датата на проведеното интервю е отдаден под наем. Гражданката на Б. казва, че в Б. официално не е членувала в политическа партия, както и че няма документ за членство. Казва, че е била политически ангажирана в демократически активности срещу Л. от 2010 г. Разказва, че през 2009 г. е участвала в „екзит пила“, като е задавала въпроси на излизачите от изборите хора за кого са гласували, т.е. че е правила анкета за фирма. Казва, че през 2010 г. се е провел протест в [населено място] след изборите, като хората са излизали по площадите на града и са ръкопляскали в знак на протест. Казва, че не е имало лозунги и плакати, но въпреки това хората са били разгонвани. Твърди, че на около 30 метра пред нея и съпруга ѝ са пребили едно момиче, но че те са успели да избягат. Заявява, че след това през 2020 г. на следващите президентски избори е посещавала протести преди изборите и е била една от организаторките на автошествие срещу Л.. Идеята била на около 20-30 автомобила да се завърже бяла лента и в колона да преминат в знак на протест, но мястото, на което са мислили да се събера автомобилите е било завзето от полиция, поради което автошествието се е състояло в малко градче близо до [населено място]. Казва, че не са притежавали разрешение за протестиране, тъй като по законите на Б. за такова шествие не се изисква разрешение. Споделила, че е участвала в мероприятие, състоящо се в това да стои с вързана бяла лента, която символизира частни избори до пътна лента. Казва, че и това мероприятие е било разпръснато от полицията и на нея ѝ се е наложило да избяга. Казва, че след изборите проведени на 09.08.2020 г., през нощта хора са протестирали на близка станция на метрото, когато е бил убит от полицията А. Т.. Чужденката заявява, че е била много впечатлена от това убийство. Твърди, че по това време синът ѝ е бил много малък, поради което тя и съпругът ѝ никъде не са ходили, но че всяка неделя е носила цветя на мястото на убийството, няколко седмици след убийството полицията е дежурила там и е разпръснала хората, носещи цветя. Казва, че през месец октомври 2020 г. е посетила мястото със сина си, за да поднесе цветя, когато от спрял автомобил са излезли специално подразделение на полицията и тя и сина ѝ са избягали. Посещавала е и „женски марш“ с приятелка, носила е плакат за поддръжка на неин колега от фирма „П. док“, когато е била арестувана. Казва, че е била в колона от около 2000 жени. Твърди, че от автомобили са слезли хора в зелени униформи, и че са започнали да задържат жени, които са били застанали кръг хванати за лакти, като са задържали включително и нея.

Казва, че са ги завели в полицията, където са ги вкарали в помещение - мазе, където е имало и други жени и там е чакала около 5 часа. Казва, че са им събрали данните и телефона, както и пръстови отпечатащи, направили са и видеоматериал. Попитали са кои от тях имат деца под три години, защото по закон не могат да бъдат задържани за административно нарушение и са я пуснали, а жените които не са имали деца под тригодишна възраст са оставени в ареста за петнадесет дни. Твърди, че не са имали разрешение за този протест, тъй като по законите на държавата ѝ по произход не се дава разрешение за протест. Около месец и половина след тази случка е получила покана да се яви пред съдия през месец ноември 2020 г., където въз основа на свидетелски показания ѝ е била присъдена глоба за стойност 500 белоруски рубли (около 200 евро). Била е обвинена в нарушаване на реда. Чуждата гражданка казва, че след този случай не е участвала в изяви, тъй като по закон, ако административно нарушение се повтори, става криминално.

Чужденката заявява, че тя и семейството ѝ са решили да напуснат страната си по произход заради репресиите, които всеки месец са ставали по- силни. Твърди, че много техни познати са били арестувани. Казва, че техни познати са викани на разговор от К., поради което през 2021 г. тя и съпруга ѝ са решили да започнат да търсят начин да напуснат страната, поради което са си и извадили полски визи.

По време на проведеното с нея интервю чуждата гражданка заявява, че в Б. живеят родителите ѝ, като не посочва да имат никакви проблеми. Твърди, че след като е напуснала страната си, няколко пъти с нея са се опитвали да се свържат телефонни номера с код на Б., но тя от страх не им е отговаряла. Заявява също, че от родителите и от наемателите си знае, че е била търсена на адреса няколко пъти през пролетта на 2024 г. Родителите ѝ са посещавани от местна полиция два пъти, като са разпитвали за нея. Посещавали са също и родителите на съпруга ѝ. Чужденката казва, че е напуснала страната си по произход, защото я е било страх да не я арестуват. Заявява, че не би се върнала в страната си по произход, докато на власт е режимът на Л.. Добавя, че от две години е приет закон, който забранява на собственици да разполагат с апартамента си, ако са зад граница, т.е. че нямат право да извършват сделки извън Б.. Казва, че през пролетта на 2024 г. ѝ е била закрыта банкова сметка.

Чужденката е приложила следните документи: служебна бележка от детска градина „З.", относно това, че синът ѝ е записан там за учебната 2025 Г./2026 г. и разпечатка от кореспонденция между съпруга ѝ и неговата майка (приложение № 1), статия за положението в Б. от месец октомври 2025 г., резолюция на Европейския парламент, разпечатка от електронна поща на адвокат Ю. М. относно Указ № 278 от 04.09.2023 г. във връзка с недвижимо имущество и договор за наем.

С молба рег. № УП-23894 от 13.11.2025г. от майката О. Б. са предоставени допълнителни доказателства: Решение на следствен комитет на Съветски район на М. за блокиране на банкова сметка през 2024г.; 2 броя снимки на О. Б. като участник в митинг през м. септември 2020 г.и по време на ареста ѝ на митинга; съдебно решение за административна глоба, наложена на О. Б..

Постановено е оспореното Решение № 442 от 27.02.2026 г. на председателя на ДАБ при МС, с което на малолетния кандидат е отказано предоставяне на статут на бежанец и хуманитарен статут, поради липса на предпоставките по чл.8 и чл. 9 и на основание чл. 75, ал.1, т. 2 и т. 4 от ЗУБ. Административният орган е възпроизвел фактите от проведените в родителите на малолетния кандидат интервюта, както и представените от

тях писмени доказателства. Относно Резолюция на Европейския парламент от 22 октомври 2025 г. за положението в Б. пет години след манипулираните президентски избори, е приел, че представлява общодостъпна информация, която не е свързана лично с чужденката или нейното семейство и не съдържа конкретни данни, които да подкрепят наличието на личен риск. Напротив, в хода на административното производство станало ясно, че малолетното дете и неговото семейство са напуснали територията на Б. легално и безпрепятствено.

Относно представени разпечатка с екранни снимки (скрийншот) от кореспонденция председателят на ДАБ е приел, че не може да се прави оценка на цялостния контекст на разговора, както и крайния изход на събитието, тъй като документът не предоставя информация нито за конкретния контекст на разговора, нито между кого се води, нито кога. Изказванията оставали в сферата на лична комуникация и представлявали частен разговор, а не доказателство за форма на държавно преследване, поради което не съдържали релевантни по ЗУБ факти.

Относно Приложение 2, във връзка с издаването на пълномощни в чужбина, в което е описано, че с Указ № 278 от 04.09.2023 г. нотариалните удостоверения и държавната регистрация на споразумения за отчуждаване (продажна, дарение, замяна) и залог на недвижими имоти и превозни средства, както и други сделки по отчуждаването на имущество в Б., вече ще се извършва само по лично заявление на собственика или въз основа на пълномощно, изготвено от собственика на територията на Република Б., в решението е посочено, че е право на всяка суверенна държава да определя начина на извършване на сделки с недвижимо имущество на територията си. В допълнение, дали гражданин на Б. може и дали желае да сключи договор за покупко-продажба, наем, дарение или друга сделка във връзка с недвижимото си имущество, не попадало в предметния обхват на ЗУБ. Същото се отнасяло и до представения от чужденката договор за наем на собствения ѝ апартамент в Б..

Административният орган е акцентирал на договор за наем, сключен на 10.02.2022 г., т.е. една седмица преди малолетното дете да напусне страната заедно с родителите си по посока Г.. Договорът бил сключен пред администрация на Ф. район, с отбелязване на главен специалист в отдел за жилищна политика. От същото е направен извод, че преди да напусне страната си по произход майката на малолетното дете предварително е подготвила тяхното заминаване, като е отдала апартамента си под наем за срок от почни три години (от 01.03.2022 г. до 28.02.2025 г.), като договорът е сключен пред административен орган.

Относно представена на български език част от присъда от 2020 г. на името на Б. О.А. за извършено административно нарушение и присъдена глоба, е посочено в решението, че не е представено копие на руски език, от което да е видно, че в действителност съществува такъв документ (присъда), както и дали той съдържа всички изискуеми по закон реквизити, поради което не следвало да се приеме като писмено доказателство. Същевременно, дори да се приеме, че чуждата гражданка действително през 2020 г. е участвала в протест, заради което е била задържана и ѝ е наложена глоба, това е единичен случай, който не следвало да се приеме като системна и явна политическа активност, а е оценен като такова с малка относимост към производството за международна закрила на детето Я. Б..

Относно представените снимки председателят на ДАБ е приел, че те не са относимо доказателство за наличието на неблагоприятни действия от страна на властите и не

може да бъдат приети като обективно доказателство за съществуването на реален риск от преследване поради политическо мнение.

След извършена преценка на всички релевантни обстоятелства, свързани с личното положение на кандидата и държавата му на произход, е изведен извод за неоснователност на подадената молба за международна закрила. Органът е приел, че в хода на административното производство не се обоснова наличието на риск за неговия живот или свобода в държавата му по произход по смисъла на закона и не се посочват никакви причини за основателно опасение от преследване.

Административният орган е съобразил, че евентуалните опасения на родителите са свързани изцяло с тяхната активност във връзка с изборите през 2020 г., както и с участието им в протестни действия във връзка с президентските избори в Република Б. през 2020 г. Същевременно, и двамата родители последователно заявявали, че след 2020 г. не са били подлагани на задържане, физическо насилие или наказателно преследване, като по отношение на майката е наложена единствено административна санкция - глоба, която е заплатена, след което спрямо нея не са предприемани допълнителни репресивни действия до напускането на страната през февруари 2022 г. По отношение на бащата е установено, че той не е бил задържан, не е бил подведен под наказателна отговорност, както и че към него и семейството му не са били отправяни преки и конкретни заплахи. Твърденията за възможно бъдещо преследване се основавали на предположения и опасения, свързани с общата практика на беларуските власти спрямо активисти, както и с обстоятелства, касаещи трети лица, които нямали пряко отношение към правното положение на малолетното дете. В допълнение е посочено, че родителите са напуснали Република Б. легално и са пребивавали продължително време в Република Г. - около една година и половина без да подадат молба за международна закрила там, като причината за напускане на Г. била свързана с професионални и лични съображения, а не с настъпили спрямо тях действия на преследване. Установено е, че майката разполага с право на пребиваване в Република България на основание трудова заетост, което указвало на наличие на алтернативни, законни механизми за уреждане на престоя на семейството, извън института на международната закрила.

Прието е по-нататък в решението, че изложените проблеми, свързани с изтичане на валидността на националния паспорт на детето и невъзможността за неговото подновяване, представляват въпроси от административно-правен характер и не попадат в обхвата на основанията за предоставяне на международна закрила по ЗУБ.

Въз основа на изложеното председателят на ДАБ е приел, че за Я. Б. не са налице предпоставките за предоставяне на статут на бежанец по ЗУБ, тъй като в представената бежанска история не се установявали субективният и обективният елемент на уреденото в чл.8, ал.1 от ЗУБ понятие „основателно опасение от преследване“. Съобразено е, че майката на малолетното дете не е направила обосновани твърдения за осъществено спрямо нея или спрямо детето ѝ преследване от страна на държавата, от партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, или от недържавни субекти, включително международни организации, като същите не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследване. Липсвали основателни опасения от преследване по изброените в чл. 8, ал. 1 от ЗУБ причини: раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група.

Органът е посочил, че по административното дело не са представени доказателства, които да установяват предприети преди или след напускането пределите на Б. действия, включително административни или съдебни такива, от страна на държавните органи в страната или срещу частни лица, срещу майката и бащата, или детето им, които да сочат на реален, личен и непосредствен риск за тяхното положение, като да обосновават необходимостта от предоставяне на международна закрила.

Съобразено е, че родителите не са били членове на политическа партия, а участието на бащата на малолетното дете за срок малко повече от един месец в група за подкрепа на кандидатурата на В. Б., чрез събиране на подписка, не можело да се приеме като системна политическа активност, а като гражданска инициатива с временен характер, приключила през 2020 г. След задържането на майката през 2020 г. същата не е имала проблеми с официалните власти на страната, поради което тя не би могла да се разкрие публично като опонент на властите.

В заключение председателят на ДАБ е приел, че цялата заявена от чужденката дейност е свързана с изразяване на обикновено мнение и се изчерпва с несъгласие, характерно за широка група лица, без да надхвърля рамките на лично или семейно обсъждане на обществено значими теми, както и посещаване на протести след изборите. Подобно поведение само по себе си, без да е съпроводено с членство в политически организации или активно участие в масови опозиционни прояви, не може да се разглежда като основание за основателен страх от преследване на политическа основа по смисъла на чл. 8, ал. 1 от ЗУБ. В допълнение, липсвали доказателства властите да са предприели действия по наказателно преследване или разследване спрямо родителите на малолетното дете след заминаването им, въпреки твърденията им за посещения от страна на властите при роднините и наемателите им. Ако властите на Б. са имали намерение да предприемат каквито и да свързани с дейностите им по време на 2020 г. действия, то те са имали повече от достатъчно време за това - от 2020 г. до момента им на напускане през 2022 г. Това показвало, че родителите на малолетния кандидат не представляват какъвто и да е интерес от страна на властите на Б..

Твърденията на майката на малолетното дете не съдържали информация за реално осъществено спрямо него преследване по смисъла на чл. 8, ал. 2-5 от ЗУБ, нито се установявало да е налице бъдещ риск от такова по причините, посочени в чл.8, ал.1 от ЗУБ.

Съобразено е обстоятелството, че майката и детето й са пребивавали на територията на Република България повече от една година без да чуждата гражданка да потърси закрила за малолетното си дете. Чужденците са пристигнали легално в страната още 2023 г., докато молбата за закрила е подадена на 06.02.2025 г.

По-нататък в решението, административният орган е изложил мотиви, че спрямо кандидата не са налице предпоставки за предоставяне на хуманитарен статут по чл. 9, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗУБ, доколкото той не е напуснал страната си на произход поради реална опасност от тежки посегателства, като смъртно наказание или екзекуция, не е бил заплашен от унизително отнасяне или наказание, нито са налице данни, че в бъдеще ще бъде изложен на реален риск от въпросните посегателства при евентуално връщане в страната на произход.

Обсъдени са разширенията, дадени в Решение на Съда на Европейските общности от 17 февруари 2009 г. по дело C-465/07 и Решение на СЕС от 30.01.2014 г. по дело № C-285/12 по тълкуването на чл. 15, б. "в" от директива 2004/83/ЕО, във връзка с

приложението на нормата на чл. 9, ал. 1, т. 3 от ЗУБ, а именно поради заплахи, присъщи на обща ситуация на "въоръжен вътрешен или международен конфликт". Административният орган е приел, че Б. не се намира във вътрешен или външен въоръжен конфликт, поради което не може да се счита, че единствено на основание присъствието си на територията на държавата си на произход, малолетното дете би било изправено пред реален риск да станат обект на заплаха, релевантна за предоставяне на субсидиарна закрила по чл.9, ал.1 ,т.3 от ЗУБ.

С позоваване на доклад рег. № УП 23894 от 06.03.2025 г. на Дирекция „Социално подпомагане" е посочено, че в семейството се поддържат нормални отношения и потребностите на детето са задоволени. Не са откриват данни, които да сочат, че връщането в родината на детето противоречи на неговия висш интерес.

Посочено е общо в решението, че за молителя липсват предпоставки за предоставяне на статут по чл. 8, ал. 9 и чл. 9, ал. 6 от ЗУБ, тъй като не е заявил член на семейството му да има предоставена международна закрила в Република България. Не са установени и предпоставките по чл.9, ал.8 от ЗУБ.

Решаващият орган е обсъдил Глава V, параграфи 52-79 и параграфи 80 и 81 от Общ коментар № 14 (2013) на Комитета по правата на детето върху Конвенцията на ООН за правата на детето относно най-добрия интерес на детето, публикуван през месец ноември 2014 г. от Детския фонд на ООН (У.). Предвид установената липса на основания за получаване на закрила по реда на ЗУБ, довел до напускането на чужденеца на страната му по произход, органът е приел, че висшият интерес на детето е то да продължи да живее в родното му място, или на мястото му по постоянно местожителство, за него да се полагат грижи на майчин език и то да продължи да живее в културната и/или семейна среда на страната му по произход, заедно с родителите му, с неговите близки и приятели, където ще може да комуникира и живее в обичайната му среда, да не бъде изложен на външна среда, в която за лицето е налице езикова бариера и произтичащи проблеми с комуникацията, както и много други неудобства от социален, психологичен, икономически характер, произтичащи от обстоятелството, че същият се намира извън родината му, без да е подкрепян от негови родственици.

В конкретния случай е преценено, че висшият интерес на детето по отношение на Б. Я., отчитайки идентичността и събраната по случая информация, е той да живее в семейна среда заедно с неговите родители в държавата им по произход - Б..

Административен Съд С. – град, I отделение, 69 състав, след преценка на събраните по делото доказателства по отделно и в съвкупност и съобразявайки доводите на страните, приема от правна страна следното:

По допустимостта на жалбата: Оспореното решение е съобщено на законен представител на 05.03.2026 г. Жалбата е подадена на 17.03.2026 г. - в срока по чл.84, ал.3 от ЗУБ, от надлежна страна по смисъла на чл.147, ал.1 АПК и срещу подлежащ на оспорване акт съгласно чл.84, ал.3 ЗУБ, поради което е процесуално допустима.

Разгледана по същество, жалбата е основателна.

При служебната проверка по чл.168 АПК съдът намира, че оспореният акт е издаден от компетентен административен орган по чл.75, ал.1, вр. чл.48, ал.1, т.1 ЗУБ и в установената форма, с излагане на фактически и правни основания за издаването му. Правата на малолетния кандидат в хода на административното производство надлежно са охранени чрез предоставяне на Доклад рег. № УП-23894 от 06.03.2025 г. и Доклад вх. № ПМЗ-ОК-672 от 26.02.2025 г. на Агенция за социално подпомагане, според който в

семейството се поддържат нормални отношения и потребностите на детето са задоволени. Изложеното определя спора като материалноправен относно наличие на основания за предоставяне на международна закрила по чл.8 и чл.9 ЗУБ въз основа на елементите от личната бежанска история на кандидата, обсъдени съобразно актуалната ситуация в страната му на произход.

По силата на чл.75, ал.2 от ЗУБ при произнасяне по молбата за международна закрила се преценяват всички относими факти, декларации или документи, свързани с личното положение на молителя, с държавата му по произход или с възможността да се ползва от закрилата на друга държава, чието гражданство би могъл да придобие, включително и дали молителят е упражнявал дейности, чиято единствена цел е да получи международна закрила.

Националната разпоредба е в съответствие с чл.4, пар.3 от Директива 2011/95/ЕС (отм., но в сила към момента на постановяване на оспореното решение съгласно чл.142, ал.1 от АПК) оценяването на молбата за международна закрила следва да бъде извършено за всеки отделен случай, като се вземат под внимание следните елементи:

Б. „а“ - всички относими факти, свързани с държавата на произход в момента на вземането на решение по молбата, включително законите и подзаконовите актове на държавата на произход, както и начинът на тяхното прилагане.

Б. „б“ – всички относими декларации и документи, представени от молителя, включително и информация, позволяваща да се определи дали молителят е бил или би могъл да бъде обект на преследване или на тежки посегателства;

Б. „в“ - индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя, включително и фактори като неговото минало, пол и възраст, за да може да се определи, въз основа на личните обстоятелства относно молителя, дали действията, на които той е бил или рискува да бъде изложен, биха могли да бъдат считани за преследване или за тежки посегателства.

Релевантна информация относно държавата на произход на кандидата по смисъла на чл.4, пар.3, б. „а“ от Директива 2011/95/ЕС се открива в следните официални източници, достъпни на Интернет сайт ecoi.net:

I. Доклад за информация за страната на произход: Б.: Политическа опозиция и несъгласие, публикуван през м. май 2026 г., автор EUAA – Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (преди: Европейска служба за подкрепа в областта на убежището, EASO):

1. Общ преглед на страната

1.1. Система на управление

1.1.1. Изпълнителна власт и президентство

Политическата система на Б. се характеризира със силно централизирана система на управление, основана на „силно президентство“, което упражнява пълен контрол както върху законодателната, така и върху съдебната власт.⁴ Президентът е държавен глава и се избира за петгодишен мандат. Министър-председателят е начело на правителството, но е подчинен на президентството, тъй като назначаването на министър-председателя се извършва от президента.⁵ Според Конституцията президентът притежава широки правомощия, включително определяне на структурата на правителството и назначаване и освобождаване на ключови длъжностни лица, като заместник министър-председатели, министри, главен прокурор, съдии от съдилища с обща юрисдикция и други длъжностни лица.⁶

През 1994 г. А. Л. става първият президент на Б. на избори, описани като единствените демократични избори в страната.⁷ Оттогава и в продължение на три десетилетия Л. е преизбиран многократно.⁸ След президентските избори на 26 януари 2025 г.,⁹ на които той твърди, че е осигурил близо 87% от гласовете според официалните резултати, А. Л. встъпи в седмия си пореден президентски мандат.¹⁰ Президентските избори през 2025 г. се проведеха „в силно ограничена политическа среда“,¹¹ характеризираща се с тежки репресии¹² срещу политическата опозиция и несъгласието.¹³ След протести, свързани с президентските избори през 2020 г., опозиционни фигури бяха или хвърлени в затвора, или принудени да напуснат страната.¹⁴ Други потенциални кандидати от опозицията бяха произволно дисквалифицирани от участие в изборния процес. В резултат на това имаше само четирима кандидати, всички от които подкрепиха Л..¹⁵

1.1.2. Законодателна власт и местно управление

Подобно на президентските избори през 2025 г.,³⁹ парламентарните и местните избори бяха проведени в силно ограничена политическа атмосфера,⁴⁰ сред множество нарушения на международните стандарти за свободни и честни избори,⁴¹ ниско ниво на обществена ангажираност и манипулиране и фалшифициране на избирателната активност и резултатите.⁴² На кандидатите от опозицията не беше позволено да се регистрират за гласуване, а на изборите липсваха независими местни или международни наблюдатели на изборите⁴³ или наблюдатели на О..⁴⁴ Освен това, докладите посочват „силно присъствие“ на службите за сигурност в избирателните секции,⁴⁵ което ефективно предотвратява всяка възможна проява на публичен протест.⁴⁶

1.1.3. Политически партии

Според Съвета на ООН по правата на човека, политическият пейзаж в Б. се характеризира с „умишлено унищожаване“ на опозиционните политически партии.⁵⁴ След измененията в „Закона за политическите партии“ през февруари 2023 г., всички политически партии в Б. бяха задължени да се пререгистрират⁵⁵ в Министерството на правосъдието,⁵⁶ което доведе до разпускането на 12 партии.⁵⁷ Сред тях бяха Б. народен фронт (БНФ) – най-старата политическа партия в Б.,⁵⁸ дългогодишната опозиционна партия Обединена гражданска партия, чиито лидери бяха осъдени на затвор поради участието си в протестите през 2020 г., Зелената партия, Р. партия, Социалдемократическата партия на народното съгласие и Б. социалдемократическа партия.⁵⁹ Процесът на пререгистрация доведе до одобрението само на четири партии, считани за лоялни към правителството⁶⁰ и действащи в съответствие с „концепцията за национална сигурност“: Б. партия „Б. Рус“, Комунистическата партия на Б. (К.), Либерално-демократическата партия на Б. (ЛДПБ) и Р. партия на труда и справедливостта (РПТС).⁶¹

1.2. Протестите през 2020 г.

В своята история Б. е преживяла много епизоди на мащабни протести, често свързани с твърдения за изборни измами. Демонстрациите след преизбирането на Л. за трети и четвърти мандат през 2006 г. и 2010 г. бяха посрещнати със сила от властите, което доведе до арести на стотици протестиращи.⁶² До 2020 г., поради установената система на управление, държавните институции и правоприлагащите органи започнаха да възприемат протестите предимно като заплаха, а не като упражняване на правата на хората.⁶³

През май 2020 г. избухнаха протести, след като президентът Л. обяви намерението си да се кандидатира за шести мандат.⁶⁴ След като Централната избирателна комисия (ЦИК)

обяви победата на Л. на президентските избори, проведени на 9 август 2020 г.,⁶⁵ стотици хиляди хора се събраха в Минск⁶⁶, за да протестират срещу широко разпространените твърдения за изборни измами.⁶⁷ Протестите се разпространиха в цялата страна, като бяха предизвикани – освен твърденията за изборни измами – от влошаващата се икономическа ситуация, недоволството от справянето на правителството с пандемията от COVID-19 и спада на общественото доверие в държавните институции.⁶⁸

Протестите бяха безпрецедентни по мащаб и продължителност, продължиха няколко месеца и към тях се присъединиха хора от различни слоеве на обществото. По-специално, жени, много от които преди това бяха политически неактивни, бяха според съобщенията „начело“ на протестите.⁶⁹ Властите реагираха с жестоки репресии, използвайки прекомерна сила и извършвайки мащабни произволни арести и задържания, за да потушат протестите.⁷⁰ По време на протестите десетки хиляди хора бяха задържани за участие в протестите, правене на снимки, носене на бяло-червено-бели знамена или носене на дрехи в тези цветове.⁷¹

До юни 2021 г.⁷² над 35 000 души са били произволно задържани във връзка с протестите.⁷³ Протестиращите са били подложени на бързи съдебни процеси както *по административни*, така и по наказателни дела.⁷⁴ Както съобщава организацията за правата на човека „Вясна“, към август 2025 г. над 3 670 души са били осъдени за участие в протестите през 2020 г., като се отбелязва, че защитниците на правата на човека оценяват действителната цифра като по-висока поради непълни данни.⁷⁵ При задържане се съобщава за широко разпространени малтретиране и изтезания,⁷⁶ включително случаи на сексуално и основано на пола насилие.⁷⁷ Освен това, докато няколко водещи политически опозиционни фигури „бяха произволно задържани и осъдени в несправедливи съдебни процеси“, много други бяха принудени *да заминат в изгнание, осъдени задочно и са изправени пред арест, ако се завърнат в Б.*⁷⁸

Броят на беларусите, напуснали страната *след протестите през 2020 г.*, се оценява на *между 200 000 и 500 000 души.*⁷⁹ Според някои оценки, към 2024 г. броят на хората, които са напуснали Б., може да достигне до един милион.⁸⁰ Въпреки широко разпространеното насилие срещу протестиращите⁸¹ и нарушенията на правата на човека,⁸² отговорните не бяха подвеждани под отговорност.⁸³ Вместо това „много от тях бяха наградени или повишени“ за изпълнение или съобразяване с преките заповеди на Л.,⁸⁴ което *допринася за „култура на безнаказаност“ в рамките на апарата за сигурност.*⁸⁵

1.3. Държавен контрол върху информацията и културата

1.4. Международни санкции и отчетност

През февруари 2022 г. Б. позволи на Русия да използва територията ѝ като плацдарм за атаки в С. Украйна¹¹² и продължи да предоставя териториален достъп през следващите години.¹¹³ Наред с военното сътрудничество, Б. поддържа тесни политически и икономически връзки с Русия.¹¹⁴ Б. власти разчитат на „риторика за външни заплахи“, идващи от съседните страни от ЕС и У., и през 2024 г. представиха действията на военните си сили (като военните учения близо до украинската граница през февруари 2024 г.¹¹⁵) като подготовка за потенциална военна конфронтация.¹¹⁶ На 1 април 2026 г. президентът Л. заяви, че при военно време страната би могла потенциално да мобилизира до половин милион души.¹¹⁷

От 2020 г. Б. е обект на санкции от ЕС, О. кралство, С. щати и К. в отговор на политическите репресии от страна на беларуските власти. Допълнителни санкции бяха

наложени през 2022 г. поради ролята на Б. в руската инвазия в У.¹¹⁸ През декември 2025 г. Европейският съвет разшири санкциите срещу Беларус¹¹⁹, за да се справи с хибридни дейности, засягащи държавите членки на ЕС, включително нарушения на въздушното пространство над Л.¹²⁰ Това последва рязко увеличение на подобни нарушения от 2024 г. насам, включително нахлувания на безпилотни летателни апарати (БЛА) и нахлувания на балони, както и „кибератаки, спонсорирани от държавата дезинформационни кампании“ и инструментализиране на миграцията¹²¹ (особено през 2021 г.¹²²). През февруари 2026 г. ЕС удължи санкциите, свързани с вътрешните репресии в Б. и подкрепата ѝ за войната на Русия срещу У., за една година, до 28 февруари 2027 г.¹²³

През септември 2024 г. Л. подаде искане до Международния наказателен съд (МНС) за започване на разследване на „предполагаеми престъпления срещу човечеството“, извършени от май 2020 г. насам от „висши беларуски политически, правоохранителни и военни лидери“ срещу беларуското „цивилно население“ в Б. и Л.¹²⁴ През март 2026 г. МНС започна такова разследване, заявявайки, че има „разумни основания да се смята“, че беларуските власти са извършили престъпления срещу човечеството – по-специално „депортиране и преследване чрез депортиране“ – като част от системна държавна политика срещу действителни или предполагаеми политически опоненти.¹²⁵ През февруари 2025 г. Групата на независимите експерти на ООН за положението с правата на човека в Б. отбеляза, че в усилията си да потиснат несъгласието, беларуските власти са „извършили широко разпространени нарушения на правата на човека срещу цивилното население на страната“, като някои от тях „са равностойни на престъпления срещу човечеството“. ¹²⁶ През февруари 2026 г. Групата на независимите експерти на ООН потвърди тези констатации, позовавайки се на „престъпления срещу човечеството чрез преследване и лишаване от свобода“. ¹²⁷

2. Държавни практики, засягащи гражданското пространство

2.1. Контекст на правата на човека

След президентските избори през 2020 г. властите разгърнаха широки и систематични усилия, насочени към потискане на всякаква форма на несъгласие,¹²⁸ което доведе до среда, белязана от „страх, цензура и самоцензура“. ¹²⁹ Кампанията за наказване на публичната критика продължи през 2024 г.¹³⁰ и 2025 г.¹³¹ с политически мотивирани обвинения, използвани срещу *политически опоненти, участници в гражданското общество и обикновени граждани, изразяващи несъгласие*. ¹³² През първите месеци на 2026 г. положението с правата на човека остана „тежко“, тъй като репресиите продължиха. ¹³³

Чрез апарата за сигурност, беларуските власти систематично ограничават свободата на изразяване, мирните събрания и сдружаването. ¹³⁴ Държавните практики, насочени към потискане и наказване на всяко несъгласие, разчитат на редица мерки, като например различни ограничения, наблюдение, сплашване, произволни арести и задържания, мъчения, малтретиране и принудително изгнание. ¹³⁵ За разлика от периода преди 2020 г., когато вълните от арести и задържания постепенно отшумяха, арестите и задържанията след протестите през 2020 г. продължават. В същото време фокусът на политически мотивираните преследвания се измести от наказване на протестиращите към *насочване към онези, които изразяват критики към властите*, ¹³⁶ като нарастващ брой преследвания са „свързани с войната в У.“. ¹³⁷

Групата от независими експерти на ООН за състоянието на правата на човека в Б.

отбеляза, че *произволните арести и задържания на лица, които се противопоставят на властите или се възприемат като такива, са се превърнали в „постоянна част от репресивните тактики“ на беларуските власти*¹³⁸ в нарушение на член 9 от Международния пакт за граждански и политически права (МПГПП), ратифициран от Б. през 1973 г.¹³⁹ Арестите и наказателното преследване са засегнали особено ***хора, упражняващи основните си права във връзка с президентските избори през 2020 г.***, по-широката политическа ситуация в Б. и войната в У..¹⁴⁰ През февруари 2023 г. правителството на Б. се оттегли от Факултативния протокол към МПГПП.¹⁴¹

2.1.1. Свобода на изразяване

Свободата на изразяване в Б. е „сериозно ограничена“.¹⁴² Министерството на информацията е основният орган, който регулира медиите в страната.¹⁴³ Властите потискат свободата на словото и независимата преса и отказват на опозиционните фигури достъп до държавните медии.¹⁴⁴ Правителственият контрол върху цифровите платформи беше разширен чрез президентски указ от октомври 2022 г., който изисква доставчиците на електронна поща и приложенията за съобщения да съхраняват потребителски данни и да предоставят на правоохранителните органи и службите за сигурност директен отдалечен достъп, укрепвайки капацитета на държавата да проследява и ограничава онлайн активността.¹⁴⁵

Властите са развили „последователна практика за наказване на онлайн активност“, като се позовават на широки и неясни антиекстремистки разпоредби, включително тези, отнасящи се до дейности, считани за заплашващи националната сигурност, участие в екстремистка формация и финансиране на екстремистка дейност.¹⁴⁶ В резултат на това правната система „функционира като механизъм за дигитално сплашване“ и наказва „харесванията“ и повторните публикации с административни глоби.¹⁴⁷

Изразяването на всякаква критика към властите, включително онлайн, може да доведе до административни или наказателни обвинения, както отбеляза представител на групата за правата на човека Human Constanta в интервю за EUAA.¹⁴⁸ Според същия източник, лицата могат да бъдат преследвани за споделяне на мнение онлайн или за свързване с политически или правозащитни дейности, които са дефинирани много широко. Следователно, дори незначителна критика, като оплаквания относно местните пътни условия и критика към работата на местното самоуправление, може да бъде наказана. Прилагането в тези случаи често е избирателно и зависи от това дали такова съдържание е забелязано от правоохранителните органи, които след това могат да разследват лицето, което го е написало, да прегледат онлайн активността му, да извикат лицето за разпит и след това да решат дали да започнат наказателно преследване.¹⁴⁹

Между 2020 г. и декември 2025 г. властите са образували близо 3 500 наказателни дела, свързани с онлайн дейности, като близо 2 900 лица са били признати за виновни. Освен това са образувани близо 8 700 административни дела за онлайн разпространение на екстремистки материали (член 19.11 от Кодекса за административните нарушения).¹⁵⁰

2.1.2. Свобода на мирни събрания и сдружаване

Свободата на събрания и сдружаване в Б. е почти несъществуваща.¹⁵¹ Законодателство като Закона за масовите събития налага строги изисквания за публичните събирания, включително тяхното предварително разрешение и критерии за допустимост за организаторите, което значително потиска публичните събрания.¹⁵² Правната среда за организациите на гражданското общество се характеризира със силно рестриктивни разпоредби, които предоставят на властите широка свобода на

действие да отказват регистрацията им, да ограничават чуждестранното финансиране и да разпускат или спират дейността на организации за дребни нарушения.¹⁵³ След протестите през 2020 г. властите започнаха систематично прочистване на организации,¹⁵⁴ като синдикати, сдружения и неправителствени организации.¹⁵⁵

Репресиите срещу участници в гражданското общество включват също произволно задържане, изтезания и малтретиране на *активисти, мирни протестиращи*, журналисти, защитници на правата на човека и адвокати.¹⁶⁶ Организацията на гражданското общество и културните сдружения, както и техните членове, са добавени към списъка с екстремистки организации, което дава възможност за тяхното преследване.¹⁶⁷ Например, през 2024 г., след като организация, предоставяща онлайн обучение за правата на жените, е определена като екстремистка формация, членовете на К. и районните полицейски управления арестуват и разпитват някои от участниците ѝ, много от които впоследствие са обвинени в дребно хулиганство и са задържани до 30 дни.¹⁶

2.2. Използване на правната система срещу критици на правителството

2.2.1. Обхват на политически мотивираните преследвания

Властите използват съдебната система като инструмент за потискане на несъгласието,¹⁶⁹ като използват политически мотивирани обвинения и съдебни процеси срещу критици на правителството, което често води до лишаването им от свобода или принудително изгнание.¹⁷⁰ *След протестите през 2020 г. законодателството беше изменено, за да се въведат нови наказателни и административни нарушения.*¹⁷¹ Оттогава законодателството, свързано с националната сигурност и екстремизма, се използва за заглушаване на опозиционни фигури, журналисти, защитници на правата на човека, адвокати, членове на организации на гражданското общество и синдикати, както и граждани, изразяващи мнения, възприемани от властите като враждебни.¹⁷²

Според данни на центъра за правата на човека „Вясна“, между май 2020 г. и 31 март 2026 г. най-малко 9 594 лица са били подведени под политически мотивирано наказателно преследване, като най-малко 8 304 лица са били осъдени, включително задочно.¹⁷³ През 2025 г. най-малко 2 384 лица са били подведени под наказателно или административно преследване, включително арести, претърсвания и разпити.¹⁷⁴ Към 28 февруари 2026 г. 1 141 политически затворници са били задържани.¹⁷⁵ Непълнолетни също са били осъдени, като 43 непълнолетни са били осъдени по политически мотивирани обвинения през 2024 г.¹⁷⁶ и 40 през 2025 г.¹⁷⁷ *И в двете години най-голям брой осъдителни присъди е свързан с участието в протести (29 през 2024 г. и 16 през 2025 г.).*¹⁷⁸

За да преследват лица за дейности, възприемани като несъгласие, властите са се позовали на няколко членове от Наказателния кодекс, включително, но не само:

- Член 130 „Подбуждане към социална омраза“¹⁷⁹
- Член 342 „Организиране и подготовка на действия, които грубо нарушават общественения ред, или активно участие в тях“¹⁸⁰
- Член 367 „Клевета срещу президента на Република Б.“
- Член 369 „Обида на държавен служител“
- Член 391 „Обида на съдия или народен заседател“¹⁸¹
- Член 361-1 „Създаване на екстремистка формация или участие в нея“
- Член 361-2 „Финансиране на екстремистка дейност“
- Член 361-4 „Улесняване, насърчаване или подпомагане на екстремистка дейност“.¹⁸²

Властите възприемат *критиката като действие, подкопаващо авторитета на правителството, следователно лицата, изразяващи критика, се наказват по членове, свързани с „клевета“ и „обида“*.¹⁸³ Критиката, насочена към президента, се „наказва особено строго“, като присъдите за лишаване от свобода „се налагат почти автоматично“. За разлика от това, критиката към други длъжностни лица, включително съдии, води по-често до присъди за „ограничена свобода със или без настаняване в заведение от отворен тип“. Тежестта на присъдата зависи и „от броя на епизодите и естеството на коментарите“, което означава, че разследващите и съдебните служители на практика имат свободата да „определят нивото на наказанието въз основа на политическа целесъобразност, а не на правни разсъждения“. ¹⁸⁴

След като масовите протести отшумяха в края на 2020 г., властите преместиха репресиите в дигиталното пространство.¹⁸⁶ Още до 2021 г. бяха образувани голям брой наказателни дела за наказване на критични мнения, изразени в социалните медии.¹⁸⁷ След 2023 г. властите започнаха да използват членове 361-1, 361-2 и 361-4 от Наказателния кодекс, за да наказват широк спектър от цифрови взаимодействия, като например администриране или абониране за канали в социалните медии, превръщайки интернет „в пространство, където всяка дума, снимка или реакция може да стане основание за наказателно преследване“. Към декември 2025 г. около 2800 души са били изправени пред наказателно преследване за публикации, коментари и съобщения в социалните медии.¹⁸⁸

2.2.2. Закони за борба с екстремизма и тероризма

Обхватът на законите за борба с екстремизма и тероризма беше изменен през 2021 г.¹⁸⁹ Тези закони са описани като прекалено широки¹⁹⁰ и неясни¹⁹¹ и се съобщава, че се използват за потискане на несъгласието¹⁹² и наказване на действителни или предполагаеми политически опоненти¹⁹³, както и на журналисти, защитници на правата на човека¹⁹⁴ и *членове на гражданското общество*.¹⁹⁵ Властите са използвали закони за борба с екстремизма срещу представители на гражданското общество, включително чрез определяне на обществени инициативи, техните информационни ресурси и акаунти в социалните медии като екстремистки материали.¹⁹⁶ Използването на закони за борба с екстремизма за наказване на лица, изразяващи несъгласие¹⁹⁷, е довело до ситуация, в която дори четенето на медийни източници, обявени за екстремистки от властите, може да доведе до краткосрочен арест.¹⁹⁸

Властите поддържат множество списъци, които определят организации, информационни ресурси и лица като екстремистки или терористи.¹⁹⁹ Тези списъци редовно се разширяват, което създава условия за продължаващи репресии.²⁰⁰

а) Списък с екстремистки материали

Националният списък на екстремистки публикации и съдържание се поддържа от Министерството на информацията.²⁰¹ Източниците в списъка са блокирани. През април 2024 г. контролираният от президентството Център за операции и анализ издаде директива, позволяваща му да премахва уебсайтове, класифицирани като екстремистки, от националната система на домейните, като по този начин ефективно ги затваря.²⁰²

б) Списъци на екстремистки и терористични формации

Този списък на екстремистки формации се поддържа от Министерството на вътрешните работи от октомври 2021 г. и се актуализира редовно на уебсайта му.²¹⁵ Решението за определяне на дадена организация като екстремистка се взема от К. или Министерството на вътрешните работи.²¹⁶ Списъкът включва граждански групи и групи

за правата на човека, медии и хуманитарни проекти,²¹⁷ служещи като механизъм за криминализиране на широк спектър от активизъм.²¹⁸ Няма ясен или типичен профил на организациите, определени като екстремистки. В допълнение към основните политически участници, малки групи от гражданското общество и дори Telegram канали с нисък брой абонати са определени като екстремистки формации.²¹⁹ Към 16 април 2026 г. списъкът включва 353 организации,²²⁰ повечето от които организации и инициативи на гражданското общество.²²¹ През март 2026 г. К. определи Беларуския хелзинкски комитет (БХК) – организация за правата на човека, която работи в Б. от 1995 г. – като екстремистка формация, като посочи уеб страници, акаунти в социалните медии и имейл адреси, свързани с БХК, като екстремистки материали.²²²

в) Списък на лицата, свързани с екстремистка дейност

Списъкът на беларуските граждани, чуждестранните граждани и лицата без гражданство, свързани с екстремистка дейност, се поддържа от Министерството на вътрешните работи и се състои от лица, осъдени по членове, свързани с екстремизъм.²²⁷ На практика обаче в списъка могат да бъдат включени и лица, които вече са изтърпели присъдите си, лица, на които са приложени принудителни психиатрични мерки, или лица, които не могат да бъдат подведени под наказателна отговорност поради изтичане на петгодишната давност по член 342 от Наказателния кодекс. В такива случаи „съдилищата все още могат да издадат решение, подобно на осъдителна присъда, без да налагат наказателна отговорност или официално да установяват вина“, в нарушение на формалните правни изисквания.²²⁸

Обхватът на дейностите, считани за екстремистки, се е разширил, за да включи всяка форма на взаимодействие с организации на гражданското общество, определени като екстремистки.²²⁹ Към февруари 2026 г. списъкът съдържа имената на 6 353 лица,²³⁰ включително 1 188, добавени през 2024 г.²³¹ През януари и февруари 2026 г., както съобщава „Вясна“, са добавени 155 лица,²³² повечето от които са осъдени по член 361-4, вероятно във връзка с проекта „Б. хаджун“. ²³³ За информация по случая вижте глава 2.2.3 Наказателно и административно преследване, г) Наказателни преследвания, свързани със случая „Б. хаджун“. Включването в списъка с екстремисти води до широкообхватни ограничения, като например „замразяване на банкови сметки и преводи“ и забрана за заетост в публичната администрация, образованието, военните, здравеопазването и социалните услуги. Тези мерки остават в сила до 5 години след заличаване на криминалното досие и на практика могат да бъдат удължени до 13 години след изтърпяване на присъдата.²³⁴

г) Списък на лица, свързани с терористична дейност

Списъкът на лицата, свързани с терористична дейност, се поддържа от КГБ²³⁵ и е публикуван в неговия Telegram канал.²³⁶ Към февруари 2026 г. той съдържа 1417 лица, включително 700 беларуски граждани. През февруари 2026 г. списъкът е актуализиран два пъти, като един от добавените е бившият ръководител на Беларуския републикански младежки съюз (БРСМ), който е обвинен в „подбуждане към омраза“. ²³⁷

Както отбеляза специалист по правата на човека в интервю за EUIA, разграничението между списъците с „екстремистки“ и „терористични“ е предимно процедурно и се отнася до разследващата отговорност съгласно Наказателно-процесуалния кодекс.²³⁸ Въпреки че списъците редовно се разширяват²³⁹ и официално са публични, актуализациите не винаги се публикуват незабавно. Следователно, „съобщения за нови обозначения могат да се разпространят, преди консолидираните и актуализирани списъци да са напълно

достъпни, което създава несигурност за тези, които се опитват да определят какво е било [определено като екстремистко].“²⁴⁰

2.2.3. Наказателно и административно преследване

а) Преследване за разпространение на екстремистко съдържание

През 2024 г. се наблюдава значително увеличение на административните обвинения за „разпространение на екстремистки материали“, като хиляди хора са глобени или осъдени на до 15 дни задържане за абониране, харесване или споделяне на съдържание, класифицирано като екстремистко, включително съдържание, популяризиращо беларуския език или „споделяне на публикация за счупени светофари“. ²⁴² През май 2024 г. е образувано първото наказателно дело по член 361-4 за споделяне на информация в приложения за съобщения, деяние, което преди е било предмет само на административно преследване. ²⁴³ В много случаи повторното публикуване или споделяне на онлайн съдържание е извършено преди определянето на уебсайта или канала в социалните медии като екстремистки. ²⁴⁴

б) Преследване на финансови вноски и дарения

в) Преследване на лица, подкрепящи У.

След пълномащабното нахлуване на Русия в У. през февруари 2022 г., беларуските власти използваха антиекстремистко законодателство, за да преследват лица за антивоенен активизъм и изказвания. ²⁵³ Потискането на антивоенните мнения се превърна в „едно от най-широко разпространените направления на наказателно преследване“. ²⁵⁴ Едновременно с това беларуските съдилища възприеха наративи на руската държавна пропаганда, интегрирайки фрази като „специална военна операция“, „денацификация“ и „защита на цивилното население“ в съдебните решения. ²⁵⁵

Властите възприемат антивоенните изявления като „дискредитиране на държавата“ или „подбуждане към враждебност“ ²⁵⁶ и наказват както изразяването на подкрепа за Украйна ²⁵⁷, така и даренията за организации, подкрепящи У., които са класифицирани като финансиране на екстремизъм, ²⁵⁸ включително дарения за полка „К. К.“. ²⁵⁹ Според „Вясна“ към февруари 2026 г. най-малко 403 лица, включително беларуски и чуждестранни граждани, са осъдени за изразяване на подкрепа за У.. Това включва 213 лица, осъдени за „улесняване на екстремистки дейности“, включително чрез споделяне на снимки и видеоклипове за движението на руска военна техника, 41 за държавна измяна и 34 за „акт тероризъм“ (член 289 от Наказателния кодекс), включително случаи на саботаж, като например на железопътната линия и летището М. ²⁶⁰

г) Наказателни преследвания, свързани със случая „Б. хаджун“

Проектът „Б. хаджун“, инициатива, базирана на Telegram, е създаден за събиране на данни с отворен код ²⁶⁶ относно движението на руски войски ²⁶⁷ и военна техника, ²⁶⁸ включително железопътен транспорт и полети на самолети. ²⁶⁹ Според съобщенията проектът е имал около 345 000 абонати и събраната информация е била достъпна за обществеността, журналисти и анализатори. ²⁷⁰ В началото на февруари 2025 г. силите за сигурност са получили достъп до чата на проекта и част от личните данни на неговите потребители, ²⁷¹ което е довело до задържане на лица, споделяли снимки и видеоклипове, по обвинения в „подпомагане на екстремизма“ ²⁷² и е принудило проекта да прекрати дейността си. ²⁷³

2.3. Достъп до документи за самоличност

Изменението от 2023 г. на Закона за беларуското гражданство позволява отнемане на гражданството на беларуси, живеещи в чужбина, ако са обвинени в екстремизъм. ²⁸⁰

Освен това **процедурите за подновяване на паспорти не са налични в беларуските посолства или консулства в чужбина, което изисква лицата да се върнат в Б., за да подновят документите си за самоличност.**²⁸¹ За тези, които са напуснали Б. **по политически причини**, изтичането на срока на паспортите им на практика води до отказ за подновяване на документи за самоличност, ограничения върху международните пътувания и значителни пречки при легализирането на статута им в техните окръзи на пребиваване,²⁸² което в дългосрочен план може да доведе до „загуба на доказателства за гражданство“ и „потенциално до безгражданство“.²⁸³

*Според специалист по правата на човека, лица, които са останали без паспорт за дълго време, се страхуват да се върнат в Б., за да подновят паспортите си,²⁸⁴ тъй като това може да ги изложи на гранични проверки, претърсване на устройства и евентуално съдебно преследване.*²⁸⁵

3. Правоприлагане и система на правосъдие

3.1. Апарат за сигурност

Правоприлагането в Б. играе важна роля в сплашването на членове на политическата опозиция и критици на правителството,²⁹³ като извършва акции, масови арести и задържания.²⁹⁴ От 2020 г. насам силите за сигурност – включително К. и Главна дирекция за борба с организираната престъпност и корупцията (Х./ГУБОПиК) на Министерството на вътрешните работи – използват заплахи, сплашване и насилие по време на арести, дори когато не срещат съпротива. Освен това арестите често са извършвани от мъже в цивилни дрехи, използващи немаркирани превозни средства, които често не са се идентифицирали, нито са представили заповеди за арест.²⁹⁵ Няма отчетност²⁹⁶ или механизми за държавен надзор за справяне с нарушенията на правата на човека.²⁹⁷

3.1.1. Оперативни методи и наблюдение

Властите значително засилиха натиска върху беларусите, живеещи в изгнание, възприемайки диаспората като основен източник на несъгласие. През 2025 г. президентът Л. изрично заплаши беларусите в чужбина, като заяви, че службите за сигурност съхраняват „пълни досиета“ на активисти и предупреди, че техните роднини в Б. могат да бъдат изправени пред отговорни мерки.³⁰⁸ Съобщава се, че службите за сигурност наблюдават беларуски граждани в чужбина,³⁰⁹ включително чрез хакване на имейлите и акаунтите им в социалните медии и заплахи онлайн.³¹⁰ На демонстрации в чужбина често се съобщава за присъствието на лица, заподозрени в наблюдение на участници, фотографиране на присъстващи или събиране на информация.³¹¹ Според специалист по правата на човека, интервюиран от EUBA, беларуските специални служби се опитват да проникнат в групи на гражданското общество в съседни страни, включително чрез присъединяване към онлайн срещи и събиране на информация и снимки от събития в чужбина, въпреки че е трудно да се определи пълният обхват на такова наблюдение.³¹² Освен това организациите за правата на човека отбелязаха увеличение на опитите на службите за сигурност да вербуват беларуси в чужбина.³¹³

3.1.2. Граничен контрол при връщане

Агенциите за сигурност извършват систематични и рутинни проверки на мобилни телефони на граничните пунктове³¹⁴ и проверяват и задържат лица, завръщащи се от чужбина.³¹⁵ При преминаване на границата от Л. или Полша, лицата са подложени на кратки разпити.³¹⁶ Проверките на граничните пунктове са насочени към връзки с

организации, определени като екстремистки – включително чрез дарения към фондове, класифицирани като екстремистки³¹⁷ – както и признаци на подкрепа за антиправителствени дейности,³¹⁸ включително следене на независими медии,³¹⁹ *участие в демонстрации в чужбина и изразяване на подкрепа за У.*³²⁰

Граничните служители рутинно *проверяват лица, които са били в чужбина повече от шест месеца*, както и тези, които *притежават разрешения за пребиваване в чужбина* или са пътували до Украйна³²¹, и украински граждани, влизащи в Б..³²² Проверките могат да се извършват на всеки граничен пункт, включително летища. На практика обаче повечето връщания се извършват през сухопътни граници поради липсата на директни въздушни връзки с повечето европейски страни.³²³ През януари 2026 г. „Вясна“ съобщи за увеличаването на проверките на границата.³²⁴ На граничните пунктове властите използват специализиран софтуер за извличане и анализ на данни от устройствата на пътуващите, както и „взаимосвързани Telegram ботове“ за извличане на подробна лична информация. **Освен това лицата, документирани в базата данни „Б.“, която регистрира лица, осъдени в наказателни или административни производства, свързани с протестна дейност**, се подлагат на задължителни, засилени проверки, като например „задълбочени проверки“ и „изчерпателни разпити“ всеки път, когато преминават границата.³²⁵

Според специалист по правата на човека, **лица, свързани с антиправителствени дейности на опозицията, са изправени пред „реален риск от арест и лишаване от свобода“**. **Източникът описва оценката на властите като до голяма степен произволна.**³²⁶ Когато бъде идентифицирано съдържание, считано за екстремистко, лицата могат да бъдат задържани веднага след разпит³²⁷ и настанени във временни центрове за задържане в гранични градове и подложени на глоби или административен арест, като в някои случаи може да бъде образувано наказателно производство.³²⁸ Лицата може също да бъдат задължени да се явят в полицейско управление по мястото на регистрация в страната, където могат да бъдат задържани и включени в *списъка на лицата, на които е забранено да напускат Б.* Този списък не е публичен, но човек може да провери тази информация за себе си³²⁹ в базата данни на Министерството на вътрешните работи.³³⁰

Както съобщава „Вясна“, най-малко 55 души са били задържани при завръщането си в Б. в периода между януари и септември 2024 г.: докато някои от тях са били изправени пред административни санкции, 17 от задържаните са обвинени в криминални престъпления.³³¹ В един случай, описан от „Х. Р. У.“ през май 2025 г., бизнесмен с минали връзки с кандидат от опозицията на изборите през 2020 г., който е напуснал Б. поради заплахи от властите, е бил многократно разпитван, телефонът му е сканиран и е бил заплашен с арест от гранични служители и служители на К. по време на кратките му посещения в страната.³³² През декември 2025 г. независимият медиен източник ВГ. съобщи за мащабни проверки, инспекции на мобилни телефони и разпити на полско-беларуската граница, *които са засегнали студенти, лица с разрешения за пребиваване в чужбина и хора, които не са посещавали Б. за продължителен период от време.*³³³

3.2. Администриране на правосъдието

3.2.1. Съдебна система и практики на прокуратурата

Съдебната система в Б. се състои от Конституционния съд и съдилища с универсална юрисдикция, които се състоят от Върховния съд, областните съдилища, градския съд в М., градските съдилища, икономическите съдилища за М. и областите.³³⁶ Докато

Конституцията формално предоставя на съдиите независимост,³³⁷ на практика съдебната власт се контролира от изпълнителната власт и президентството.³³⁸ *Съдиите от Върховния съд и Конституционния съд се назначават и освобождават от Апелативния съд по препоръка на президента, докато всички останали съдии се назначават и освобождават директно от президента.*³³⁹

В резултат на това съдебната власт – заедно с правоприлагащите органи и прокуратурата³⁴⁰ – се е превърнала в инструмент за политическа репресия, използван за потискане на политически опоненти и лица, изразяващи несъгласие, чрез наказателни и административни преследвания³⁴¹ и за допринасяне за „нарушения на правата на човека и престъпления срещу човечеството“.³⁴² Съдиите често се съгласяват с наказанията, поискани от прокурорите.³⁴³ Както отбелязва специалист по правата на човека, оперативните служители в правоприлагащите органи, като министъра на вътрешните работи и К., играят решаваща роля при определянето кой ще бъде преследван, докато съдилищата са склонни до голяма степен да подкрепят решения, взети на по-ранни етапи.³⁴⁴

Повечето политически мотивирани съдебни процеси се провеждат при закрити врати, което затруднява организациите за правата на човека да имат достъп до това как се провеждат производствата на практика. Наказанието обикновено е лишаване от свобода и често включва финансово обезщетение, което на практика води до изземване на имущество.³⁴⁵ В същото време оправдателните присъди „почти не съществуват“; следователно основната област на съдебната дискреция често е ограничена до определяне на точния срок на лишаването от свобода.³⁴⁶ От 2020 г. насам се съобщава за модел на многократни наказателни преследвания за едно и също престъпление, *като лица са съдени многократно за упражняване на правата си на свобода на изразяване, сдружаване и събрания. В някои случаи те са осъждани „три или дори четири пъти“, първо по административни обвинения, последвани от наказателни обвинения.*³⁴⁷

3.2.2. Гаранции за справедлив процес и достъп до адвокатска защита

Липсата на съдебна независимост доведе до системно нарушаване на гаранциите за справедлив процес по политически мотивирани дела.³⁴⁸ Съдебните производства често включват езикови „експертизи“, които се провеждат от служители на държавни университети, а не от независими специалисти. В резултат на това съдилищата класифицират всяко съдържание, което противоречи на официалния дискурс, като екстремистко или „обиждащо“ властите.³⁴⁹ Същевременно прозрачността на съдебните производства значително намаля³⁵⁰ от март 2025 г., когато В. съд на Б. премахна раздела „График на заседанията“ от уебсайта си,³⁵¹ предотвратявайки достъпа до информация за политически мотивирани съдебни процеси.³⁵² Към март 2026 г. уеб страницата „График на заседанията“ остава неактивна, което ограничава възможността на защитниците на правата на човека да наблюдават случаи на наказателно преследване.³⁵³

Правото на правна защита по дела, свързани с политически мотивирано преследване, също е силно засегнато от систематичния тормоз на адвокати.³⁵⁴ От 2020 г. насам адвокатите, защитаващи лица, подложени на политически мотивирано преследване, са били изправени пред отстраняване от адвокатските колегии и отнемане на лицензи,³⁵⁵ а в много случаи са били принудени да напуснат страната.³⁵⁶ До края на 2023 г. броят на независимите адвокати е намалял значително,³⁵⁷ което затруднява хората, изправени

пред наказателно преследване, да наемат адвокат частно.³⁵⁸ В такива ситуации адвокат може да бъде назначен от държавата.³⁵⁹ Както отбелязва „Вясна“, назначените от държавата адвокати често насърчават обвиняемите да се признаят за виновни, независимо от доказателствата.³⁶⁰

3.2.3. Задочни процеси

През 2022 г. законът беше изменен, за да позволи провеждането на специални производства, позволяващи провеждането на наказателни разследвания и съдебни процеси задочно срещу беларуски граждани, живеещи в чужбина.³⁶⁵ През февруари 2025 г. допълнителни законодателни изменения разшириха обхвата на специалните производства, за да включат обвинения, често използвани за политически преследвания, като „дискредитиране на Република Б.“ и „обида на длъжностно лице“.³⁶⁶ Основното правно основание за задочно преследване е пребиваване извън страната и предполагаемо избягване на явяване пред беларуските разследващи или съдебни органи.³⁶⁷ През март 2026 г. Human Constanta отбеляза, че официалният „Списък на лицата, срещу които са образувани специални производства“, включва имената на 169 лица.³⁶⁸

Използването на задочни съдебни процеси нарасна рязко от 18 процеса през 2023 г. до 110 процеса през 2024 г.³⁶⁹ През 2025 г. съдилищата осъдиха задочно най-малко 30 лица.³⁷⁰ Задочните съдебни процеси често се използват за преследване на опозиционни политици и активисти, защитници на правата на човека и журналисти в изгнание.³⁷¹ Докато задочните съдебни процеси се използват най-активно срещу видни опозиционни фигури и активисти – включително беларуски доброволци в У. и представители на фондове за солидарност – прилагането им срещу непублични лица, които са участвали в протести или са публикували критични коментари онлайн, се е увеличило.³⁷²

3.2.4. Смъртното наказание

Б. остава единствената страна в Европа, която прилага смъртното наказание.³⁸⁸ През април 2024 г. К. на ООН по правата на човека изрази загриженост относно нарушенията на „правото на справедлив процес и правото на живот“ на две лица, екзекутирани през 2018 г.³⁸⁹ за шест убийства, „свързани с измама с недвижими имоти“.³⁹⁰ През октомври 2024 г. Минският окръжен съд осъди на смърт лице, осъдено за убийство.³⁹¹ През юни 2024 г. Минският окръжен съд осъди на смъртно наказание германски гражданин³⁹², след като го призна за виновен по шест члена от Наказателния кодекс, включително „тероризъм“, „екстремизъм“, „превръщане на транспортни или комуникационни маршрути в неизползваеми“,³⁹³ „участие в наемническа дейност“ и „дейност под прикритие“.³⁹⁴ В края на юли 2024 г. той беше помилван от президента Л. и освободен като част от размяна на затворници между Руската федерация и САЩ и Германия.³⁹⁵

4. Третиране на избрани профили и групи от населението

4.1. Политически опоненти, включително предполагаеми политически опоненти

Властите започват съдебни производства срещу политически опоненти, включително тези, възприемани като оспорващи „провеждането на изборите“.⁴³⁷ Прокуратурата разчита до голяма степен на наказателните разпоредби за екстремизъм и участие или сътрудничество с организации, считани за екстремистки, като ситуацията остава „по същество непроменена“ от 2020 г. насам.⁴³⁸

През май 2024 г. Следственият комитет започна наказателно производство срещу участници в изборите за Координационния съвет, „протопарламент“, създаден през 2020

г. от беларуската опозиция в изгнание, подкрепяща С. Т. като лидер на беларуските демократични сили.⁴³⁹ Всички 257 участници в изборите бяха етикетирани като „представители на 12 екстремистки формации“ и бяха изправени пред наказателни обвинения за „заговор за завземане на държавна власт“, създаване на екстремистка формация и подпомагане на екстремистка дейност.⁴⁴⁰ През януари 2025 г. четирима активисти, свързани с инициативата за наблюдение на избори „Честни хора“,⁴⁴¹ бяха осъдени задочно на присъди от осем до десет години лишаване от свобода⁴⁴² за създаване на екстремистка формация, обида на президента, подбуждане към омраза, клевета, дискредитиране на Б. и призови за санкции срещу властите.⁴⁴³

В интервю за ЕУАА, специалист по правата на човека отбеляза, че лица, възприемани като неподкрепящи политиките на Л., „са изправени пред сериозен риск от преследване“. Според източника, определящият фактор не е дали дадено лице е обективно политически опонент, а дали се възприема като такъв от властите. Този „подход, основан на възприятията“, води до „широк кръг от лица“, които могат да бъдат засегнати от наказателното преследване.⁴⁴⁸ Представител на Human Constanta допълнително отбеляза, че властите считат всеки, който не подкрепя открито режима, за критик на правителството: очаква се публично съгласие с държавните политики и дейности, а отклонението от това може да предизвика подозрение, че е против властите. Това включва очакваната подкрепа за войната в У..⁴⁴⁹

Лица, които не са нито публични личности, нито активисти, могат да попаднат в полезрението на властите чрез сравнително незначителни изрази на мнения, възприемани като критични. Следователно, всяко публично изявление, включително коментари в социалните медии, може да е достатъчно, за да привлече вниманието.⁴⁵⁰ През ноември 2025 г. фотограф от М. беше осъден на две години затвор за обида на президента,⁴⁵¹ според съобщенията въз основа на един-единствен коментар в социалните медии.⁴⁵² През декември 2025 г. братът на гореспоменатото лице,⁴⁵³ активист от Речица, беше осъден на 10 години затвор, след като съдът го призна за виновен в държавна измяна и участие в екстремистки дейности.⁴⁵⁴

4.2. Протестиращи

Властите продължават систематично да наказват участието в улични протести.⁴⁵⁵ Санкции за участие в масовите протести през 2020 г. са били широко прилагани през следващите години,⁴⁵⁶ като наказателните преследвания са продължили през 2024 г.⁴⁵⁷ и 2025 г.⁴⁵⁸ На 27-28 февруари 2022 г. са съобщени неразрешени протести във връзка с конституционния референдум и нахлуването на Русия в У.. Властите са задържали над 1000 души на фона на съобщени случаи на полицейско насилие и малтретиране на задържани. Повечето от задържаните са обвинени в административни нарушения за участие в неразрешени масови събития, което обикновено води до глоби и/или краткосрочно задържане до 30 дни.⁴⁵⁹

За да накажат участниците в протестите през 2020 и 2022 г., властите използват член 342 от Наказателния кодекс „Участие в действия, представляващи тежко нарушение на общественения ред“,⁴⁶⁰ който носи максимално наказание до три години лишаване от свобода,⁴⁶¹ включително за дейности, третираны преди това като административно нарушение.⁴⁶² В някои случаи лица са били осъждани два пъти за едно и също деяние или са получавали множество присъди въз основа на едни и същи доказателства.⁴⁶³ **Между юли и септември 2025 г. участието в протестите през 2020 г. остава едно от най-честите основания за наказателно преследване,⁴⁶⁴ като през 2025**

г. са осъдени най-малко 643 лица по член 342.465

Към края на 2025 г. се наблюдава забележителна промяна в прилагането на член 342 от Наказателния кодекс. Тъй като този член има петгодишна давност за наказателна отговорност, между октомври и декември 2025 г. нараства броят на прекратени дела⁴⁶⁶. През последните три месеца на 2025 г. 33 лица са били добавени към списъка на екстремистите с бележка, че са освободени от отговорност поради изтичане на давността.⁴⁷⁰

*Макар че е малко вероятно да бъдат образувани наказателни дела единствено за участие в протестите през 2020 г., подобно участие остава известно на властите, които могат да започнат наказателно преследване, ако се появят допълнителни основания. През 2025 г. организацията наблюдава, че много хора са били извикани за разпит от К. и Министерството на вътрешните работи във връзка с протестите през 2020 г.*⁴⁷¹

Тъй като много беларуси в чужбина остават политически активни, властите също така са образували наказателни дела, за да санкционират участието им в протести извън страната.⁴⁷⁶ Както отбелязва Human Constanta в имейл кореспонденция с ЕУАА, от 2020 г. насам правоприлагащите органи систематично разчитат на фото и видеозаписи, за да идентифицират участници в митинги на диаспората.⁴⁷⁷ След антиправителствени митинги, проведени в чужбина на 26 януари 2025 г., деня на президентските избори, Следственият комитет е образувал наказателно дело, включващо приблизително 400 души като заподозрени.⁴⁷⁸ След публични демонстрации, проведени в Полша, Л., САЩ, О. кралство и К. на 22 март 2025 г. в чест на Деня на свободата – отбелязващ годишнината от обявяването на независимостта на страната през 1918 г. и символ на протестното движение⁴⁷⁹ – Следственият комитет е идентифицирал най-малко 207 участници,⁴⁸⁰ като идентификациите са направени чрез фото и видео материали.⁴⁸¹ ***В резултат на това властите са извършили обиски в домовете на роднини на участниците в М. и други части на страната,⁴⁸² подлагайки ги на претърсвания и разпити.***⁴⁸³ ***Към август 2025 г. броят на протестиращите, идентифицирани от силите за сигурност, се е увеличил до най-малко 467 души.***⁴⁸⁴

В някои случаи, както допълнително отбелязва Human Constanta, беларуси в чужбина съобщават, че сътрудничат с беларуските власти, като записват протести и изпращат кадри на правоохранителните органи.⁴⁸⁵

Тъй като властите възприемат организаторите на митингите през март 2025 г. като екстремистки формации, лицата, идентифицирани като участници, се третираат като заподозрени по обвинения в „подпомагане на екстремистка дейност“ (член 361-4 от Наказателния кодекс).⁴⁸⁶ Това престъпление се наказва с до седем години лишаване от свобода и глоби в размер от приблизително 7 500 до 750 000 щатски долара, в зависимост от престъплението и финансовото състояние на нарушителя. Освен това, в такива случаи властите често изземват имущество, за да осигурят плащане, което според съобщенията е основна причина за акциите.⁴⁸⁷

Освен член 361-4, участниците в митинги в чужбина са обвинени и по член 361 „Призиви за ограничителни мерки (санкции) или други действия, целящи да навредят на националната сигурност“, който носи наказания до 12 години лишаване от свобода. Тези разпоредби често се прилагат заедно с други членове от Наказателния кодекс, използвани при политически мотивирани обвинения. Властите третираат актовете на

протест като заплаха за националната сигурност, което се тълкува широко и позволява използването на специални (задочни) производства за съдене и осъждане на лица в чужбина.⁴⁸⁸

4.3. Журналисти и медийни работници

Журналистическата дейност в Б. е под пълен държавен контрол,⁴⁸⁹ като ситуацията се влоши след 2020 г.⁴⁹⁰ От 2021 г. насам почти всички независими беларуски медии бяха разбити⁴⁹¹ и напуснаха страната, като репресиите засегнаха и онези, които бяха пренасочили фокуса си към неполитическо съдържание.⁴⁹² „Репортери без граници“ (RSF) определиха Б. като най-опасната страна в Европа за журналисти до руската инвазия в У. през февруари 2022 г.⁴⁹³

4.4. Защитници на правата на човека и адвокати

4.4.1. Защитници на правата на човека

Защитниците на правата на човека в Б. са изправени пред произволно задържане като отмъщение за професионалните си дейности.⁵²⁸ Един задържан защитник на правата на човека беше осъден на седем години затвор⁵²⁹ за предоставяне на организация за правата на човека „на информация за политически мотивирани наказателни дела в съдилищата“. ⁵³⁰ През декември 2025 г. двама защитници на правата на човека бяха помилвани като част от преговорите на САЩ с беларуските власти.⁵³¹ На 19 март 2026 г. трима защитници на правата на човека бяха освободени след президентско помилване.⁵³²

Властите използват антиекстремистко законодателство срещу защитниците на правата на човека. През август 2025 г. Б. асоциация на адвокатите по правата на човека, създадена през 2023 г. от беларуски адвокати в изгнание, беше обявена за екстремистка формация. Вследствие на това членовете ѝ са изправени пред наказателно преследване за участие в екстремистки дейности във връзка с професионалните си задължения, включително предоставяне на правни консултации по задочни съдебни процеси и съдействие при жалби до международни органи по правата на човека.⁵³³

4.4.2. Адвокати

Адвокатските колегии в Б. не са независими⁵³⁴ и са изцяло контролирани от властите.⁵³⁵ Адвокатската професия е „под сериозна заплаха“, тъй като властите оказват натиск върху независимите адвокати,⁵³⁶ възпрепятстват достъпа им до професията и ги подлагат на политически мотивирано административно и наказателно преследване⁵³⁷ и задържане, създавайки ситуация, в която адвокатите самите се превръщат в политически затворници.⁵³⁸

4.5. Бивши политически затворници

Към края на февруари 2026 г. броят на бившите политически затворници е бил 3 356.⁵⁴⁹ Между юли 2024 г. и декември 2025 г. 617 политически затворници са били освободени чрез серия от президентски помилвания и дипломатически преговори за облекчаване на санкциите на САЩ срещу Беларус.⁵⁵⁰ След освобождаването на 227 политически затворници между юли и декември 2024 г.⁵⁵¹ 14 политически затворници са били освободени и прехвърлени в Л.⁵⁵²

4.6. Роднини на активисти и (бивши) политически затворници. Членовете на семействата на активисти, живеещи в изгнание, и бивши политически затворници са изправени пред постоянен натиск,⁵⁷⁶ тормоз и сплашване от страна на силите за сигурност в Б..⁵⁷⁷ *Съобщава се, че правоохранителните органи провеждат посещения на роднини на бивши политически затворници, живеещи в изгнание, включително такива, които са*

били експулсирани от Б.;⁵⁷⁸ в някои случаи те заявяват, че целта на тези посещения е да се открие местонахождението на експулсираното лице⁵⁷⁹ или да се окаже натиск върху семейството, за да се повлияе на лицето да се върне в Б.⁵⁸⁰ В няколко случая властите са конфискували или насилствено са продавали имуществото на осъдените лица, като по този начин на практика са разширили наказанието до цялото семейство.⁵⁸¹ Някои лица са били уволнени и поради пребиваване на членове на семейството в „неприятелски“ страни.⁵⁸²

4.7. ЛГБТИК+ лица и активисти

Положението на ЛГБТИК+ хората в Б. се характеризира с липса на механизми за защита на правата на ЛГБТИК+⁵⁹⁷ и влошаваща се среда за правата на човека.⁵⁹⁸ Въпреки че отношенията между хора от един и същи пол и промяната на пола не са криминализирани и остават законни,⁵⁹⁹ дискриминацията срещу ЛГБТИК+ хората е широко разпространена.⁶⁰⁰ Б. власти обявиха „защитата и насърчаването на традиционното семейство“ за въпрос на националната сигурност⁶⁰¹ и възприемат половата идентичност като област, която изисква защита от „западната идеология“, с „враждебна реторика към ЛГБТИК+ общността“, изразена от държавни служители и представители на Руската православна църква в Б.⁶⁰²

II. Доклад от 2 юни 2026 г. автор Служба на Върховния комисар на ООН за правата на човека: Б..

Експерти на ООН по правата на човека изразиха сериозна загриженост относно продължаващото задържане, предполагаемото малтретиране и отказа за адекватна медицинска помощ на няколко лица, лишени от свобода в Б. по политически мотивирани обвинения, включително обвинения, свързани с „тероризъм“ и „екстремизъм“. „Дълбоко сме разтревожени от постоянните съобщения за продължително самостоятелно задържане, задържане в изолация, отказ за семейни контакти и строги ограничения, наложени на задържани, определени като „екстремисти“ или „терористи“, казаха експертите.

Те също така изразиха загриженост относно здравословното състояние на В. М., Я. В., С. Л. и В. А.. Въпреки предишни съобщения от мандата на Специалните процедури относно положението на жените политически затворници и повдигане на конкретни опасения, на В. М. продължава да се отказва адекватно лечение за сериозната ѝ диагноза и рискува необратимо влошаване на здравето, което може да доведе до инвалидност.

На Я. В., бизнесмен, преследван във връзка с предполагаемо участие в мирни протестни дейности и предполагаемо финансиране на „екстремистки дейности“, също се отказва адекватна медицинска помощ въпреки влошаващото се здравословно състояние.

С. Л. е бил подложен на продължителна наказателна изолация и е правил многократни опити за самоубийство в знак на протест срещу малтретирането и психологическото насилие, на които е бил подложен по време на задържането, което е довело до тежкото му физическо и психическо здраве.

III. Доклад за състоянието на човешките права (обхващащ 2025 г.), Състоянието на човешките права по света; Б. 2025, публикуван на 21 април 2026 г. с автор Amnesty International:

Правата на свобода на изразяване, събрания и сдружаване останаха силно ограничени. Правителството се стреми да потиска религиозните малцинства чрез задължителен, непрозрачен процес на регистрация. Съдебната система беше злоупотребявана за потискане на несъгласието. Мъченията и други форми на малтретиране бяха ендемични

и безнаказаността преобладаваше. Бежанците и мигрантите бяха жертва на злоупотреби от страна на властите. Ангажиментите за опазване на околната среда останаха слаби или несъществуващи.

Контекст

През януари настоящият президент А. Л. спечели преизбирането си в климат на тотален страх и репресии.¹ Б. запази тесни политически, икономически и военни връзки с Русия, като домакинства на нейни войски и провежда съвместни военни учения. Значителни икономически смущения настъпиха, когато Полша и Л. затвориха границите си с Б. за няколко седмици, позовавайки се на опасения за сигурността и контрабандата на цигари от Б. с балони. Продължаващата емиграция, включително в отговор на репресиите след оспорваните избори през 2020 г., задълбочи недостига на работна сила. Властите продължиха да преследват връщането на емигрантите, като им отказват консулски услуги в чужбина. Чувството за международна изолация на Б. намаля след дипломатическите предложения от страна на САЩ, включително отмяната на някои санкции, за които се смята, че са в замяна на освобождаването на затворници (вижте по-долу).

Свобода на изразяване

Свободата на изразяване остана силно ограничена. Властите продължиха да етикетират онлайн, печатни и излъчвани материали, които ги оспорваха, като „екстремистки“ и произволно добавяха около 100 лица месечно към „Списъка с лица, участващи в екстремистки дейности“. Към декември този списък съдържаеше 6127 души. Включените в списъка бяха изправени пред финансови ограничения и им беше забранено да работят в публичния сектор за срок до пет години. Организациите, които публикуваха, разпространяваха или създаваха „екстремистко“ съдържание или бяха свързани с лица от списъка, бяха забранени. Всяка връзка с тях или участие в техните дейности беше престъпление. Към декември 28 медийни работници бяха в затвора за професионалната си дейност.

Свобода на мирните събрания

*Упражняването на правото на свобода на мирните събрания остана ефективно криминализирано и доведе до тежки репресии.*² Според неправителствената организация „Център за правата на човека „Вясна“, властите са активизирали усилията си за идентифициране и преследване на участниците в мирните протести през 2020 г., тъй като давността за използваното обвинение изтичаше. Само в столицата М. около 200 души са били обект на наказателно разследване и са били изправени пред затворнически присъди и глоби. Властите съобщиха, че повдигат обвинения за подкрепа на екстремистка дейност срещу над 200 беларуски протестиращи, участвали в протести в чужбина на 25 март, отбелязан като Ден на свободата от продемократични активисти.

Произволно задържане и несправедливи съдебни процеси

Властите продължиха да злоупотребяват със съдебната система, за да заглушават и наказват несъгласните и опозицията. Стотици хора, включително защитници на правата на човека, други активисти, медийни работници и адвокати, продължиха да излежава дълги присъди, наложени след несправедливи, политически мотивирани съдебни процеси. Над 170 жертви на политически мотивирано лишаване от свобода бяха освободени предсрочно, между юни и декември, като част от споразумение, договорено от САЩ. Сред тях бяха носителят на Н. награда Алес Б., лидерите на политическата

опозиция М. К. и В. Б., както и няколко други известни затворници, някои от които дълго време са били държани в изолация. **Въпреки това, повече хора продължиха да бъдат произволно преследвани и затваряни.**

През септември ООН изрази загриженост относно нарастващия брой съдебни процеси, провеждани в отсъствието на обвиняемите. Засегнатите лица са научавали за наказателното си преследване случайно, не са знаели за обвиненията и основанията за осъждането си и са били лишени от правна защита.

Изтезания и други видове малтретиране

Изтезанията и други видове малтретиране по време на арест, включително сексуално насилие, остават ендемични, като извършителите се радват на безнаказаност. Лицата, осъдени по политически мотивирани обвинения, са били подложени на по-сурово отношение в затворническите колонии. На тях им е бил отказван контакт с външния свят, често са били поставяни в наказателни килии за продължителни периоди и са били отказвани адекватни здравни грижи. Според Центъра за правата на човека „Вясна“ затворниците са били подлагани на принудителен труд под заплахата от наказание и в унижителни условия. Най-малко две жертви на политически мотивирано преследване, В. Щ. и А. Паднябени, са починали, докато са били в ареста, с което общият брой на смъртните случаи след 2020 г. е достигнал девет.

Насилствени изчезвания

През цялата година не е имало външен контакт и пряка информация за няколко затворени видни активисти, журналисти и политици. Н. С., чието местонахождение е било неизвестно в продължение на две години и половина преди освобождаването му през септември, е изчезнал насилствено веднага след отказа си да бъде депортиран.

Съдът приема, че актуалната информация относно страната на произход на рожденото семейство на кандидата напълно подкрепя елементите от бежанската история на родителите. Разбираемо е, малолетното дете да няма собствена бежанска история, поради което релевантни към основанията по чл.8, ал.1 и чл.9, ал.1 от ЗУБ са опасенията от преследване на родителите му. Несподелимо е становището на административния орган за недоказаност на едно от основанията по чл.8, ал.1 от ЗУБ, доколкото родителите се позовават на основателни опасения от преследване, основани на изразено от тях политическо мнение.

Относно преследването по "политически причини" следва да се съобрази легалното определение по чл. 10, §1, б. „д“ от Директива 2011/95/ЕС, според което понятието "политическо мнение" обхваща по-специално мнение, идеи или убеждения по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване, посочени в член 6, както и с техните политики или методи, *независимо* дали мнението, идеите или убежденията са били изразени в действия на молителя. В случая, потенциалните субекти на преследване са тези по чл. 6, б. "а" и б. "б" от Директивата - държавата, както и партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия. Действията на преследване следва да се преценяват съгласно чл. 9, §1 от Директива 2011/95/ЕС и чл. 8, ал. 4 от ЗУБ (преследване е нарушаване на основните права на човека или съвкупност от действия, които водят до нарушаване на основните права на човека, достатъчно тежки по своето естество или повторяемост) и съобразно неизчерпателното изброяване на чл. 9, §2 от Директива 2011/95/ЕС и чл. 8, ал. 5 от ЗУБ.

Съдът приема, че твърденията на родителите попадат в приложното поле на член 10, параграф 1, буква д) от Директива 2011/95 (преследване поради политическо мнение) в

светлината на тълкуването, дадено в Решение на Съда на Европейския съюз (СЕС) от 21 септември 2023 г. по дело C-151/22, според което от самия текст на член 10, параграф 1, буква д) и параграф 2 от Директива 2011/95 следва, че понятието "политическо мнение" трябва да се тълкува широко. Това личи най-напред от неизчерпателното изброяване на елементите, въз основа на които може да се идентифицира посоченото понятие, резултат от употребата на наречието "по-специално". По-нататък, говори се не само за "мнение", но и за "идеи" и "убеждения" по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване и с техните "политики" или "методи", като *не е необходимо* мнението, идеите или убежденията да са изразени в действия на молителя. Накрая, поставя се акцент върху факта, че субектите на преследване считат мнението, идеите или убежденията за политически, а не толкова върху това какви са личните мотиви на молителя (т. 29). От това СЕС извежда извод, че независимо на какъв език се разглежда, текстът на член 10, параграф 1, буква д) и параграф 2 от Директива 2011/95 не съдържа никакво указание в смисъл, че за да попадат в обхвата на понятието "политическо мнение" по смисъла на тези разпоредби, съответните мнения, идеи или убеждения, които молителят твърди, че застъпва или изразява, *трябва да отразяват определена степен на убеденост у молителя* и дори да са така дълбоко вкоренени у него, че в случай на връщане в държавата си на произход той да не може да се въздържа от демонстрирането им, за да не предизвика неодобрението на потенциалните субекти на преследване в тази държава (т. 30).

СЕС е направил позоваване на Наръчника за процедурите, който следва да се вземе предвид с оглед на особеното му значение поради ролята, която Женевската конвенция възлага на ВКБООН (вж. в този смисъл решение от 23 май 2019 г., Bilali, C-720/17, EU:C:2019:448, т. 57), като е подчертал, че понятието "политическо мнение" може да обхваща всяко мнение или въпрос по отношение на държавния апарат, правителството, обществото или политиката, независимо каква сила има или колко е вкоренено у молителя (т. 31). Всъщност, както отбелязва ВКБООН в писменото си становище, дори ако политическото мнение, на което се позовава съответният молител, не отразява определена степен на убеденост и дори не е "съществено" или дълбоко вкоренено у него, пак би могло в случай на връщане в държавата си на произход *молителят да бъде изложен на реалната опасност да бъде преследван заради това политическо мнение или заради политическото мнение*, което потенциалните субекти на преследване в тази държава биха имали причина да смятат за негово, като се имат предвид личните обстоятелства относно молителя и общият контекст в тази държава (т. 36).

По всички изложени съображения СЕС е предоставил отговор на първия, третия и четвъртия от въпросите, че член 10, параграф 1, буква д) и параграф 2 от Директива 2011/95 трябва да се тълкува в смисъл, че за да може мненията, идеите или убежденията на молител, който още не е бил обект на неодобрението на потенциалните субекти на преследване в държавата си на произход, да попадат в обхвата на понятието "политическо мнение", е достатъчно *молителят да твърди*, че застъпва или изразява тези мнения, идеи или убеждения. Това не предопределя оценката дали са основателни опасенията на молителя от преследване заради подобно политическо мнение (т. 37). Изложеното е дало основание на Съда в Л. да обобщи, че компетентните органи на държавите членки трябва да разглеждат изчерпателно и задълбочено всички относими обстоятелства във връзка с конкретното лично положение на молителя и с по-общия контекст в държавата му на произход, в частност в политически, правен, съдебен,

исторически и социално-културен аспект, за да определят дали молителят с основание се опасява, че ще бъде лично преследван заради политическото си мнение, и в частност заради политическото мнение, което потенциалните субекти на преследване в държавата му на произход биха имали причина да смятат за негово (т. 45).

В конкретния случай, информацията относно страната на произход на кандидата от няколко официални източника единно и безпротиворечиво потвърждава наличието на безпрецедентна репресия от страна на държавния апарат и управляващата партия в Република Б. не само по отношение на политическите опоненти, но и спрямо обикновени представители на гражданското общество, които изразяват своята позиция по въпроси, свързани с официалните "политики" или "методи" на управление, с мнение по отношение на държавния апарат, правителството, обществото или политиката.

Източниците са единни за целенасочена и репресивна кампанията за наказване на публичната критика не само срещу политически опоненти, но и спрямо участници в гражданското общество и дори **обикновени граждани, изразяващи несъгласие**. Репресиите срещу участници в гражданското общество включват произволно задържане, изтезания и малтретиране на *активисти, мирни протестиращи*, журналисти, защитници на правата на човека и адвокати. Организациите на гражданското общество и културните сдружения, както и техните членове, са добавени към списъка с екстремистки организации, което дава възможност за тяхното преследване. С позоваване на информация от Amnesty International от 12 септември 2025 г. в Справка рег. № МД-02-547 от 08.10.2025 г. на ДМД към ДАБ също е потвърдено, че беларуските власти продължават жестоките си репресии срещу несъгласните. Всеки, който се осмели да критикува или протестира срещу правителството, рискува произволен арест или задържане, мъчения и други форми на малтретиране, както и несправедлив протест (л.43). Властите произволно задържат демонстранти и обикновени граждани по причини, които се считат за политически мотивирани (л.44). Тук е мястото да се посочи, че оспореното решение не съдържа позоваване на справка на М. при ДАБ относно обстановката в страната на произход на кандидата, поради което е спорно доказването на мотивите на органа по приложението на чл.4, пар.3, б. „а“ от Директива 2011/95/ЕС.

Като се съобрази посоченото тълкуване на СЕС, съответно на буквалното тълкуване на член 10, параграф 1, буква д) от Директива 2011/95, че *не е необходимо* мнението, идеите или убежденията са били изразени в действия на молителя, съдът приема, че в случая наведените от родителите основателни опасения от преследване са подкрепени с писмени доказателства и съответни на информацията относно страната на произход, поради което следва да се кредитират като достоверни.

Представени са доказателства, че банкова сметка на О. Б. е блокирана, което напълно съответства на информацията за използване на подобна репресивна практика в Б.. Представено е съобщение от Съветски (М.) районен отдел на Следствения комитет, с посочване на номер на заповед, за блокиране на банкова сметка (л.48). Приложено е копие от мотивите на съдебно решение на Съда на Съветски район на [населено място] от 06.11.2020 г. по дело за административно нарушение, според които на 19.09.2020 г. О. Б. е нарушила разпоредбите на чл.10 от Закона за масовите събития в Република Б. относно реда за провеждане на неразрешен митинг „Женски марш“, по време на който е скандирала лозунга „Да живее Б.!“. При данните за използване на административни наказания като част от репресивната политика на официалните власти в Б. срещу мирно протестиращи граждани, съдът не споделя позицията на административния орган за

необходимост от представяне на документа на руски език. Още повече, че пред съда е представено копие на руски език от мотивите на решението (л.254-258).

Представен е документ от 14.10.2024 г. от Д. В. международен координатор и представител Посолството на народа на Б. в Ш. (л.198-199), според който Б. Б. е преставител на Посолството в България. Документът съдържа данни, че на 20 март 2024 г. беларуският режим е започнал наказателно преследване срещу Посолството, вкл. над 100 неназовани доброволци, участващи в тези посолства. Предоставената от бащата Б. Б. в о.с.з. на 16.07.2026 г. общодостъпна информация относно Народните посолства на Б. също е в подкрепа на тази негова политическа активност (л.287-288), съдържаща данни за включването ѝ в списъка на организациите, причастни към екстремистка дейност (л.289-290).

Съдът приема визираните обстоятелства за релевантни по смисъла на чл.5, пар.1 и пар.2 от Директива 2011/95/ЕС (отм.) и чл.8, ал.6 от ЗУБ. Още повече, че официалната информация относно Б. съдържа данни за активизиране на беларуските власти към подтискане на несъгласието не само в страната, но и сред беларусите, които живеят в чужбина при данни, че близо 500 000 граждани са напуснали страната след протестите от 2020 г. именно по причина на несъгласие с официалните политики на управление. Не следва единствено поради липсата на активност на властите срещу О. и Б. Б. след наложеното на съпругата административно наказание през м. ноември 2020 г. до напускането им на страната през 2022 г. да се черпят доводи за липса на преследване от страна на субектите по чл.8, ал.3, т.1 от ЗУБ. От една страна е логично предвид наложеното административно наказание О. Б. да се чувства заплашена със следващата стъпка – наказателна репресия, което логично да обясни липсата на гражданска активност от страна на съпрузите. От друга страна, следва да се съобрази легалното определение по член 10, параграф 1, буква д) от Директива 2011/95, в светлината на тълкуването на СЕС, че политическото мнение не следва непременно да намери външен израз, още повече в обстановка на масови репресии и нарушения на основните права на човека спрямо политически опоненти и граждански активисти.

Съдът приема, че по делото са ангажирани доказателства относно последователно поддържано „политическо мнение“ от страна на родителите на малолетния кандидат Я. Б., като основание по чл.8, ал.1 от ЗУБ за предоставяне на статут на бежанец. Бащата Б. Б. е бил член на инициативна група на гражданите за издигане на кандидатурата на В. Д. Б. за президент на Република Б. (л.220). Неоснователни са съображенията на органа, че документът не отразява продължителна политическа ангажираност на беларуския гражданин. На първо място, така не е изискуема за позоваване и доказване на основанието по член 10, параграф 1, буква д) от Директива 2011/95. На следващо място, пред съда са представени доказателства за участие и на двамата съпрузи в протест от 23.08.2020 г. (л.246-249), което тяхно съвместно участие е житейски логично и разбираемо предвид споделените ценности в семейството.

В допълнение, пред съда е представен документ, удостоверяващ включването на съпругата О. Б., [дата на раждане] , в база данни „Издирване“ на МВР на Руската федерация, като обяснението на Б. Б. в о.с.з. на 17.06.2026 г. е, че Б. е съюзна държава на Руската федерация и е налице синхронизиране на базите данни. Информацията следва да се кредитира като достоверна предвид данните от официални източници за широко използване на дигитални методи за събиране и съхранение на лични данни на граждански активисти с цел преследване при евентуално връщане в страната на

произход, както и с цел контрол на граждани на Б., които се намират в чужбина. Съответни на приет в страната на произход Указ № 278 от 04.09.2023 г., препятстващ възможността за подновяване на националните паспорти на беларуси, намиращи се в чужбина, са обясненията на семейството относно по-късното подаване на молбата за закрила на малолетното дете, което е разполагало с документ за пребиваване на база работната виза на майката, но е било принудено да търси начин за легализиране на престоя си в България след изтичане на валидността на националния му паспорт (л.292-294, 296-299).

Предвид представените от родителите доказателства за отхвърляне на молби на беларуски граждани за предоставяне на убежище в Г. (л.302-303), съдът намира за несподелими доводите на административния орган, почерпени от липсата на подадена от родителите молба за закрила в тази държава. При общоизвестните данни, че Г. се управлява от проруски ориентирана партия „Грузинска мечта“, при което не само не предоставя международна закрила на беларуски граждани, но и такива биват експулсирани обратно в Б., е разбираемо решението на родителите да не демонстрират политическата си ориентираност при пребиваването се в Г..

При съществуващите в страната на произход на семейството на кандидата обстоятелства, свързани с репресивно законодателство, липса на независимо правоприлагане и репресивни мерки срещу граждански активисти, предвид доказаните действия от страна на субектите на преследване по чл.8, ал.3, т.1 от ЗУБ, съдът приема, че родителите на Я. Б. напълно обосновано, предвид личната си активност и гражданска позиция на несъгласие с официалните политики на управляващите в Б., изпитват основателни опасения от преследване, насочено *лично* срещу тях по една от причините, посочени в чл.8, ал.1 от ЗУБ, а именно поради „политическо мнение“. Мерките, които се предприемат срещу граждански активисти и дори мирно протестиращи в Б. дават основание на О. и Б. Б. да се опасяват с оглед на личното им положение, че действително спрямо тях могат да бъдат извършени актове на преследване по смисъла на чл.8, ал.5, т.1-5 от ЗУБ. Съвкупната преценка на доказаните елементи от бежанската история на О. и Б. Б., обсъдени съобразно информацията за актуалната обстановка в страната им на произход по смисъла на чл.4, пар.3 от Директива 2011/95/ЕС навежда съда на категоричен и несъмнен извод, че действията, на които родителите рискуват да бъдат изложени при евентуално връщане в Б., могат да се считат за преследване по смисъла на чл.8, ал.4 от ЗУБ. Властите в Б. продължават да злоупотребяват с широкото определение за екстремизъм, според което гражданите могат да бъдат подложени на определени наказания за определени видове мирни протести и дори определени публикации в социалните медии. Обвиненията в екстремизъм се използват срещу групи и лица, критични към властите. Субектите на преследване по чл.8, ал.3, т.1-2 от ЗУБ в страната на произход на семейството на кандидата приемат, въз основа на всички относими факти, свързани с Б. към момента на постановяване на настоящето решение, че изразената от родителите още преди напускането на Б. гражданска позиция, а и релевантната такава по чл.8, ал.6 от ЗУБ (действия и събития, настъпили, след като чужденецът е напуснал държавата си по произход), представлява израз на противопоставяне или съпротива срещу тях, във връзка с което родителите имат основателни опасения от преследване в държавата си на произход и при евентуално връщане в нея биха били изложени на нарушаване на основните права на човека по смисъла на чл. 8 и чл. 10 от ЕКПЧ, които са достатъчно тежки по своето естество по

смисъла на чл. 8, ал. 4 от ЗУБ и биха могли да се изразят във физическо или психическо насилие, дискриминационни правни, административни, полицейски или съдебни мерки, наказателно преследване или наказания, които са непропорционални или дискриминационни или отказ на съдебна защита, който се изразява в непропорционално или дискриминационно наказание съгласно чл. 8, ал. 5, т. 1-4 от ЗУБ.

Въз основа на изложеното съдът приема, че родителите на малолетния кандидат отговарят на определението за бежанец по смисъла на чл. 8, ал. 1 ЗУБ, а именно поради основателни опасения от преследване по причина на техни политически мнения, идеи или убеждения по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване по чл. 6 от Директива 2011/95/ЕС, поради което те не могат или не желаят да се ползват от закрилата на държавата на произход или да се завърнат в нея. Действията на преследване, на които семейството може да бъде изложено при евентуално завръщане в страната на произход, отговарят на определението по чл. 8, ал. 4 ЗУБ - преследване е нарушаване на основните права на човека или съвкупност от действия, които водят до нарушаване на основните права на човека, достатъчно тежки по своето естество или повторяемост. Реалната опасност семейството да бъде изложено на тези действия на преследване попада в забраната по чл. 4, ал. 3 от ЗУБ - чужденец, влязъл в Република България, за да поиска закрила, или който е получил закрила, не може да бъде връщан на територията на държава, в която са застрашени неговият живот или свобода по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политическо мнение или той е изложен на опасност от изтезания или други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Не може да се очаква, че има част от територията на Руската федерация, където може основателно да се очаква молителят да се установи и да не бъде преследван по политически причини по смисъла на чл. 8, ал. 8 от ЗУБ.

По изложените съображения и като е достигнал до извод, че спрямо малолетния кандидат Я. Б. не са налице предпоставките по чл.8, ал.1 от ЗУБ за международна закрила, административният орган е постановил оспореното решение при неправилно приложение на закона – отменително основание по чл.146, т.4 от АПК. Дължима е цялостна отмяна на акта предвид неправилната преценка на органа относно висшия интерес на кандидата.

Това налага преписката бъде върната на административния орган за ново произнасяне по молбата за закрила, като на кандидата се предостави статут на бежанец на основание чл. 8, ал. 1 ЗУБ.

Мотивиран от горното, Административен съд София-град, Първо отделение, 69-ти състав,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ по жалба на Я. Б., ЛНЧ [ЕГН], [дата на раждане] в [населено място], Б., гражданин на Б., действащ чрез своята майка и законен представител О. Б., ЛНЧ [ЕГН], [дата на раждане], гражданка на Б., притежаваща разрешение за пребиваване валидно до 29.11.2026 г., двамата със съдебен адрес [населено място], [улица], вх. Б, ет.2, офис 226, чрез адв. Д. Р. от САК, Решение № 442 от 27.02.2026 г. на председателя на Държавна агенция за бежанците ДАБ при МС, с което е отхвърлена молбата му за предоставяне на международна закрила.

ВРЪЩА делото като преписка на компетентния орган при ДАБ – МС за ново

разглеждане и произнасяне по молба за предоставяне на международна закрила с вх. № ПМЗ-ОК-427 от 03.02.2025 г. на РПЦ – С. при съобразяване със задължителните указания по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на решението. Решението подлежи на обжалване с касационна жалба в 14 дневен срок от съобщението му до страните чрез Административен съд София – град пред Върховен административен съд на Република България.

СЪДИЯ: